

Sprostredkovanie jazyka suseda v spojení s emóciami (v sociálnom kontexte)

Metodická príručka s príkladmi pre materské a základné školy

Mestská časť Bratislava Nové mesto a Úrad dolnorakúskej krajskej vlády,
oddelenie materské školy
Ivica Kolečáni Lenčová, Gabriela Slobodová

Nachbarsprachenvermittlung in Verbindung mit Emotionen (im sozialen Kontext)

**Lernmethodische Handreichung mit Anregungen
und Beispielen für Kindergarten und Schule**

Stadtteil Bratislava Nové Mesto und Amt der NÖ Landesregierung,
Abteilung Kindergärten
Ivica Kolečáni Lenčová, Gabriela Slobodová

Bratislava
NOVÉ MESTO

Publikácia bola vytvorená v rámci projektu BIG SK-AT (Kooperácie v oblasti vzdelávania v pohraničí Slovensko – Rakúsko), ktorý je podporovaný v rámci programu spolupráce INTERREG V-A Slovenská republika – Rakúsko Európskym fondom regionálneho rozvoja. Jej metodický text bol zostavený na základe niekoľkoročných skúseností v oblasti sprostredkovania jazyka suseda na slovensko-rakúskom pohraničí. Súbor príkladov dobrej praxe vybrala a zostavila skupina učiteliek nemčiny a lektoriek slovenčiny (Muttersprachliche Mitarbeiterinnen) pôsobiacich v rakúskych a slovenských materských a základných školách zapojených do projektu.

Diese Publikation wurde im Rahmen des Projektes BIG SK-AT (Bildungskooperationen in der Grenzregion Slowakei – Österreich) erstellt. Das Projekt wird im Rahmen des EU-Programms INTERREG V-A Slowakei – Österreich durch den Europäischen Fonds für regionale Entwicklung gefördert. Der methodische Text wurde auf der Grundlage jahrelanger Erfahrungen und Kooperation bei der Vermittlung der Nachbarsprachen in der slowakisch-österreichischen Grenzregion zusammengestellt. Eine Reihe von Beispielen für bewährte Verfahren wurden von einer Gruppe von Deutschlehrerinnen und slowakischen Muttersprachlichen Mitarbeiterinnen ausgewählt und zusammengestellt, die in österreichischen und slowakischen Kindergärten und an dem Projekt beteiligten Grundschulen arbeiten.

Mestská časť Bratislava Nové Mesto

Stadtteil Bratislava – Nové Mesto

**Učiteľky nemeckého jazyka/
Deutschlehrerinnen:**

Eva Brunovská

Mária Dovičák

Soňa Fejová

Mária Hirková

Zuzana Kačkovičová

Marta Kolčáková

Silvia Kováčová

Miška Marienková

Stanislava Ošťadálová

Veronika Rojíková

Viera Slezáková

Helena Warganová

Úrad dolnorakúskej krajskej vlády,
odd. Matarské školy

Amt der Niederösterreichischen
Landesregierung, Abteilung Kindergärten

**Lektorky slovenského jazyka/
Muttersprachliche Mitarbeiterinnen:**

Elizabeth Abraham

Gabriela Callová

Silvia Diko

Katarína Ehn

Monika Jaroš

Michaela Nagl

Daniela Petreková

Darina Višinková

Jaroslava Sládkovičová

Ľuba Šimková

Alexandra Nováková

Kristína Melnik

Jamila Roser

Ivica Kolečáni Lenčová – Gabriela Slobodová

**Sprostredkovanie jazyka suseda v spojení s emóciami
(v sociálnom kontexte)**

**Nachbarsprachenvermittlung in Verbindung mit Emotionen
(im sozialen Kontext)**

2020

Recenzenti / Rezensenten: doc. Mgr. Emília Charfaoui, CSc.
PhDr. Eva Molnárová, PhD.

doc. PhDr. Ivica Kolečáni Lenčová, PhD.
Mgr. Gabriela Slobodová, PhD.

**Sprostredkovanie jazyka suseda v spojení s emóciami
(v sociálnom kontexte)**
**Nachbarsprachenvermittlung in Verbindung mit Emotionen
(im sozialen Kontext)**

ISBN

Obsah / Inhalt

Úvod	6
Vorwort	7
METODICKÁ PRÍRUČKA	8
Ciele a obsahy	8
Teoretické základy a metódy	9
Jazyk a sociálno-emocionálne kompetencie	10
Zážitok a sociálno-emocionálne kompetencie	10
Plynulé učenie (Flow learning podľa Cornella)	11
Celostný pedagogický prístup	11
Sprostredkovanie jazyka suseda v materských a základných školách	13
Zameranie na kompetencie	13
HANDREICHUNG	14
Ziele und Inhalte	14
Theoretische Grundlagen und Methoden	15
Sprache und sozial-emotionale Kompetenzen	16
Erlebnislernen und sozial-emotionale Kompetenzen	16
Flow Lernen nach Cornell	17
Gestaltpädagogischer Ansatz	17
Die Nachbarsprachenvermittlung in Kindergärten und Schulen	19
Kompetenzorientierung	19
Príklady dobrej praxe	20
Gute Beispiele aus der Praxis	20
Použitá literatúra / Literatur:	58

Úvod

V pohraničí predstavuje **kontinuálne vzdelávanie v jazyku suseda** dôležitý politicko-vzdelávací proces pre rozvoj celého regiónu. Tento proces v ideálnom prípade začína už v materskej škole (MŠ) a pokračuje ďalej na ďalších typoch škôl. Dolné Rakúsko v rámci svojej **Jazykovej ofenzívy** (NÖ Sprachenoffensive) ponúka už 15 rokov slovenčinu ako jazyk suseda na MŠ a ZŠ v pohraničí. Na Slovensku má nemčina tiež svoju tradíciu a v rámci projektu INRERREG BIG SK-AT sa ju deti môžu učiť nielen v hlavnom meste Bratislava, ale aj v pohraničí. Oboznamovanie sa s jazykom suseda umožňuje deťom **spoznávať** nielen jeho **jazyk a kultúru**, ale aj **prekonávať hranice** a **spoločne vyrastať**.

Hlavným cieľom výchovy a vzdelávania na školách je podporovať **celostný rozvoj osobnosti dieťaťa/žiaka**, v súlade s jeho potrebami a schopnosťami. Dôležitú súčasť tohto rozvoja predstavuje rozvoj jazykových schopností so všetkými procesmi vrátane emočných zážitkov a rozvoja hrubej a jemnej motoriky.

Jazykový vývin u detí je úzko spätý so **sociálnymi kompetenciami** a sociálnou interakciou, kde jazyk plní rozhodujúcu úlohu pri nadväzovaní a udržiavaní medziludských vzťahov. Sociálne kompetencie získavajú väčšiu váhu aj v kontexte viacjazyčnosti, v ktorom si učenie sa cudzieho jazyka vyžaduje viac ako iba naučiť sa slovíčka a gramatické pravidlá. Podľa Glaserfelda (1997, s. 25) ide o „nový spôsob videnia, cítenia a jazykového spracovania skúseností.“ (preklad autorky)

Pri sprostredkovaní jazyka tvorí jazyk vo vzájomnej interakcii najdôležitejší prostriedok porozumenia. V tejto vzájomnej interakcii a porozumení dostáva dieťa potrebné podnety a podporu pre svoj jazykový vývin. **Jazyk a sociálno-emocionálne kompetencie** sú tak **vo vzájomnom podmieňujúcom sa vzťahu** a vždy, keď sa snažíme rozvíjať jazyk, rozvíjame súčasne aj sociálne kompetencie a naopak. Z tohto pohľadu ponúkajú každodenné situácie v MŠ a neskôr aj na ZŠ množstvo príležitostí na súčasné rozvíjanie sociálno-emocionálnych a jazykových kompetencií.

Táto metodická príručka ponúka okrem **teoretických východísk aj množstvo praktických podnetov** pre všetkých, ktorý pôsobia v oblasti jazykového vzdelávania na školách (učiteľov jazykov a jazykových lektorov), vnímajú vzájomné vzťahy medzi jazykovými, kognitívnymi a sociálnymi procesmi a chcú ich spoločne rozvíjať a tým podporovať celkový rozvoj dieťaťa.

Všetky návrhy vychádzajú z prístupu **celostne orientovanej pedagogiky**, ktorá zdôrazňuje učenie vo vzťahu k osobnosti, t.j. sebe samému, skupine a téme, čím sa stáva tzv. kontaktným procesom (Kolečáni Lenčová 2020, s. 36, Lenčová, Daňová 2010, s. 22).

Naším cieľom nebolo vypracovať uzavretú didaktickú koncepciu ale praktickú príručku plnú nápadov pre všetkých tých, ktorí sú zapojení do procesu sprostredkovania jazyka.

Želáme vám veľa úspechov a radosti pri jej používaní.

Autorky

Vorwort

Eine **kontinuierliche Nachbarsprachenvermittlung in den Grenzregionen** stellt einen wichtigen bildungspolitischen Prozess für die Entwicklung der Lebensregionen dar. Dieser Prozess beginnt idealerweise im Kindergarten und wird in den Volksschulen sowie anderen Schulformen weitergeführt. So wird seit 15 Jahren im Rahmen der **Niederösterreichischen Sprachenoffensive** Slowakisch (sowie Tschechisch und Ungarisch) als Nachbarsprache in Kindergärten und Schulen der Grenzregionen Niederösterreichs vermittelt. Ähnlich hat Deutsch in der Slowakei seine Tradition und wird im Rahmen des INTERREG Projektes BIG SK-AT sowohl in der Hauptstadt Bratislava als auch in der Grenzregion angeboten. Solche Sensibilisierung für die Nachbarsprachen ermöglicht den Kindern, sich mit anderen **Sprachen und Kulturen** in ihrer Lebensumwelt **bekannt und vertraut zu machen**, mit der Sprache Grenzen zu überwinden und **gemeinsam aufzuwachsen**.

Die wichtigste Aufgabe des Kindergartens und später auch der Schule ist die **Gesamtentwicklung des Kindes** zu fördern und zu stärken. Und für diese ist die Entfaltung der sprachlichen Fähigkeiten von großer Bedeutung.

Die **Sprachentwicklung** der Kinder hängt wiederum eng **mit sozialer Kompetenz** bzw. sozialen Interaktionen zusammen, denn die Sprache hat eine entscheidende Funktion für Aufbau und Pflege zwischenmenschlicher Kontakte. Gerade im Kontext der Mehrsprachigkeit gewinnt die soziale Kompetenz an Relevanz, denn das Erlernen einer Fremdsprache erfordert viel mehr als nur andere Wörter bzw. Grammatik zu lernen. Nach Glaserfeld (1997: 25) wird „eine neue Art des Sehens, Fühlens, und somit eine neue Art, Erfahrung begrifflich zu fassen“ verlangt.

So stehen **Sprache und sozial-emotionale Kompetenzen** immer in einer gegenseitigen **Wechselbeziehung** zueinander. Wenn wir sprachfördernd wirken, trainieren wir auch die soziale Kompetenz. Aus dieser Sicht bietet der Alltag in einem Kindergarten und später auch in der Schule zahlreiche Gelegenheiten, um sozial-emotionale Kompetenzen gemeinsam mit den Sprachkompetenzen zu fördern.

Die vorliegende Handreichung bietet **theoretische Inputs** und viele **praxisorientierte Anregungen** für alle, die als Sprachvermittlerinnen (Sprachlehrer*innen und Muttersprachliche Mitarbeiter*innen) in Kindergärten und Schulen tätig sind und die wechselseitigen Einflüsse sprachlicher, kognitiver und sozialer Prozesse wahrnehmen und für die Gesamtentwicklung der Kinder nutzen wollen.

Die Vorschläge folgen dem **gestaltpädagogischen Ansatz**, der ganzheitliche, integrative Formen und Inhalte des Umgangs mit sich, mit der Gruppe und dem Thema verbindet und die Bedeutung der gegenseitigen Beziehungen betont (vgl. Kolečáni Lenčová 2020, Lenčová, Daňová 2010).

Die Ergebnisse bilden kein geschlossenes methodisches Konzept, sondern sind eher als Empfehlungen für alle zu verstehen, die im Bereich der Sprachvermittlung tätig sind und sich inspirieren lassen wollen.

Wir wünschen viel Erfolg und Freude bei der Umsetzung.

Autorinnen

Metodická príručka

CIELE A OBSAHY

Metodická príručka je zameraná na praktické rozvíjanie sociálno-emocionálnych kompetencií, ktoré sú predpokladom úspešnej komunikácie a učenia sa. Vychádza z aktuálnych vedeckých poznatkov a spája ich s dlhoročnými skúsenosťami z oblasti sprostredkovania jazyka v MŠ a ZŠ na slovensko-rakúskom pohraničí.

ĎALŠIU INŠPIRÁCIU BOLI:

1. Kniha Flo W – voll im „Flow“ od Manuely Eitler Sedlak (2015). Autorka v nej opisuje sociálno-emocionálne kompetencie ako súčasť „zázračných“ schopností detí. V rámci projektu BIG SK-AT bola preložená do slovenčiny a vyšla pod názvom „Malá Flo W. šťastná v svojom „flow“.
2. Didaktická príručka pre spoluprácu medzi MŠ a ZŠ na podporu sociálno-emocionálnych kompetencií na prechode medzi MŠ a ZŠ od Jutty Pradl-Hodics a Beatrix Hechenblaickner. Príručka vznikla v synergickom projekte BIG AT-HU a v nemeckej verzii je dostupná na <https://at-hu.big-projects.eu/index.php/de/didaktische-handreichung-fuer-die-zusammenarbeit-kindergarten-schule>.
3. Divadelno-pedagogická metóda v teórii a praxi ako komplexný vzdelávací prístup od Karin Madl. Divadelno-pedagogický vzdelávací prístup ponúka široké spektrum kreatívnych učebných metód, priblíženie obsahu vzdelávania detskej myslí a pozitívny emočný priestor na vzdelávanie prostredníctvom vlastných skúseností. Bola tiež vytvorená v synergickom projekte BIG AT-HU a v nemeckej verzii je dostupná na <https://at-hu.big-projects.eu/index.php/de/theaterpaedagogisches-programm>.

Môže slúžiť ako doplnok k tradičnej ponuke jazykového vzdelávania na školách a sleduje naplnenie týchto cieľov:

1. **zohľadniť jedinečnosť každého dieťaťa/žiaka** – vytvoriť prostredie, v ktorom sa deti môžu rozvíjať v súlade si ich danosťami a schopnosťami ako súčasť spoločnosti,
2. **presunúť do popredia sociálno-komunikatívne kompetencie** – vytvoriť deťom/žiakom príležitosť, aby mohli vyskúšať rôzne roly a objaviť tak svoju úlohu v skupine,
3. **nechať deti spoločne objavovať svet** – upriamiť pozornosť dieťaťa na vlastné zážitky (súčasné alebo minulé) a reflexiou s ostatnými deťmi/žiakmi ich rozširovať o ďalšie skúsenosti,
4. **podporovať celostný vývin dieťaťa** – zapájať všetky zmysly, aby sa naučené dlhodobo udržalo v pamäti,
5. **posilniť postavenie jazyka suseda** – podporiť kontinuitu učenia sa týchto jazykov.

Na dosiahnutie uvedených cieľov prepája rozvoj sociálno-emocionálnych kompetencií s jazykovým vzdelávaním a vychádza pri tom s viacerých teoretických úvah:

- Rozvoj sociálno-emocionálnych kompetencií je jednou z najdôležitejších úloh predškolského obdobia, ich vývin je však celoživotný proces.
- Jazyk je úzko spätý s emóciami a deti si najľahšie zapamätajú to, čo v sebe nesie silný emočný náboj.
- Deti sa učia prostredníctvom zmysluplných a rôznorodých zmyslových skúseností (Siegel 2006, s. 31 – 55).
- Jazyk sa možno naučiť iba jeho používaním (pozri Wolf 2002 in Williams 2008, s. 44).
- Deti sa učia nielen pomocou aktívnej činnosti ale aj pozorovaním rôznych situácií (Arnold 2011).
- Pre podporu trvalého učenia je potrebné, aby deti pochopili význam danej situácie a jednotlivých jazykových obrazov (Williams 2008, s. 40).
- Emócie sú základnými prvkami života a zážitkov (Schwarz-Friesel 2013, s. 16).
- Hravé komunikačné situácie v dôvernej atmosfére vytvára predpoklady pre dlhodobé učenie sa (Kolečáni Lenčová 2020, s. 100 – 102, BILDUNGSPLAN FÜR KINDERGÄRTEN IN NIEDERÖSTERREICH 2010).

Metodická príručka je rozdelená do dvoch častí.

1. **Teoretické základy a metódy** ponúkajú krátky úvod do problematiky a popisuje rozvoj sociálno-emocionálnych kompetencií od MŠ po ZŠ vo vzájomnom vzťahu ku jazykovým a učebným kompetenciám. Na zvýšenie vnútornej motivácie detí/žiakov je potrebné úzko nadväzovať na ich skúsenosti, zážitky, záujmy a prostredie, v ktorom žijú. Toto všetko by sa malo zohľadniť pri výbere tém, obsahov a metód. Vybrané metódy vychádzajú zo vzájomných vzťahov dieťaťa/žiaka ku sebe samému, sebe navzájom a k téme/obsahu učiva (celostný prístup a plynulé (Flow) učenie).
2. **Sprostredkovanie jazyka suseda v MŠ a ZŠ** opisuje situáciu v pohraničí. Pri voľbe cieľov a princípov kladie dôraz predovšetkým na rozvoj kompetencií. Príklady dobrej praxe ukazujú, ako možno prepojiť rozvoj sociálno-emocionálnych kompetencií s jazykovým vzdelávaním a slúžia ako podnety pre prax. Hoci boli vytvorené pre jazyky suseda nemčinu a slovenčinu, môžu slúžiť aj ako modelové príklady pre ďalšie jazyky.

Teoretické základy a metódy

„Deti sú od narodenia sociálne tvory a ich interakcia s druhými závisí od ich emócií. V bezpečnom a chápanom prostredí sa u nich, v kontakte s inými osobami a za ich pomoci, rozvíja schopnosť vnímať vlastné emócie a budovať dôverné vzťahy.“

(BILDUNGSPLAN FÜR KINDERGÄRTEN IN NIEDERÖSTERREICH 2010, s. 1, preklad autorky)

Zatiaľ čo sociálne správanie sa buduje pri vzájomnom kontakte s druhými, zohrávajú emócie dôležitú úlohu už od narodenia. Deti prechádzajú dôležitými fázami emocionálneho vývinu už od ranného detstva (Petermann, Wiedebusch 2013, s. 13). Naučiť sa pracovať so svojimi emóciami a emóciami druhých je dôležitou vývinovou úlohou už od skorého detstva. V priebehu emocionálneho vývinu musia deti rozvíjať rôzne kompetencie a využívať ich v každodenných situáciách v MŠ a ZŠ:

- vyjadriť verbálne alebo neverbálne vlastné emócie,
- porozumieť vlastným pocitom, ako aj pocitom druhých a vedieť ich interpretovať,
- regulovať emócie v závislosti od osoby a situácie,
- uvedomovať si vlastné emócie a vyjadriť ich,
- vedieť sa vcítiť do situácie druhých a rozumovo ju pochopiť,
- primerane zvládať vlastné emócie aj emócie druhých (Fischer 2016, Saarni 1999, 2011).

Rozvoj týchto kompetencií priamo závisí od komunikačných schopností detí/žiakov.

Pre svoj zdravý vývin potrebujú deti už od samého začiatku milujúce prostredie a osoby, ktoré im na jednej strane budú určovať hranice a na druhej strane ho podporovať pri vytváraní vlastných skúseností. V rodine sú takými osobami spravidla rodičia, ktorí zodpovedajú za rozvoj sociálneho správania a rozvoj emocionálnych kompetencií. V školách sa na rozvíjaní emocionálnych kompetencií spolupodieľajú pedagogickí zamestnanci, ale predovšetkým ostatné deti. Podľa Eriksona (1957 in 1973) a jeho modelu psychosociálneho vývinu zohrávajú vzťahy dieťaťa ku sebe samému a svojmu okoliu (osobám ale aj predmetom) rozhodujúcu úlohu.

Celý model popisuje osem štádií, z ktorých prvé štyri opisujú vekovú skupinu detí MŠ a 1. stupňa ZŠ:

1. Dôvera vs. nedôvera – **„Som tým, čo dostávam“** (dojčenský vek do 12 mesiacov):
 - dávať a dostávať sú rozhodujúce podmienky tohto obdobia,
 - vytvára sa pocit vlastnej identity ale aj príslušnosti k určitému spoločenstvu.
2. Autonómia vs. hanba a pochybnosť – **„Som tým, čím sám chcem byť“** (detský vek 12 – 36 mesiacov):
 - rozhodujúca je potreba vlastnou vôľou si niečo udržať alebo to pustiť,
 - rozvíja sa detská autonómia,
 - dieťa spoznáva prvé sociálne roly vo vzťahu ku morálke (čo sa smie a čo nie).
3. Iniciatíva vs. vina – **„Som tým, čo si viem predstaviť že môžem byť“** (detský vek 4 – 5 rokov):
 - v hre a prostredníctvom imitácie sa učí predvídať budúce roly,

- dieťa cíti silnú potrebu ďalej sa rozvíjať a dychtivo a rýchlo sa učí.
4. Usilovnosť alebo rozvíjanie zručností vs. menejcennosť – „**Som tým, čo sa učím**“ (školský vek 6 – 11 rokov):
- zmysel pre usilovnosť sa vyvíja v rámci prispôsobovania sa formálnemu vzdelávaniu,
 - zvyšuje sa chuť venovať sa rôznym úlohám,
 - deti chcú byť divákmi a aktérmi, pozorovateľmi aj účastníkmi.

Aj celostná pedagogika pripisuje vzťahom rozhodujúcu úlohu. Podľa Lenčovej (Lenčová, Daňová, 2010, s. 12) sa dajú základné hodnoty celostnej pedagogiky sformulovať do troch oblastí:

1. Človek je celistvou bytosťou, t. j. jednotou tela, duše a ducha.
2. Človek je učiacou sa bytosťou vo svojich mnohorakých vzťahoch (k sebe samému, druhým a téme).
3. Celostná pedagogika ponúka učenie, ktoré je dôležité vo vzťahu k osobnosti, t. j. vlastná identita sa poníma ako dimenzia vyučovania.

Z uvedeného vyplýva, že vo vzťahu k vyučovaniu sú rovnako dôležitými žiak, učiteľ aj téma. A v tomto vzťahu sa rozvíjajú nielen jazykové a komunikačné, ale aj sociálne kompetencie.

Jazyk a sociálno-emocionálne kompetencie

Komunikácia prostredníctvom reči je základným prostriedkom učenia sa, ktoré je založené na primerane rozvinutých rečových schopnostiach v hovorenej a písanej reči. Rozvoj rečovej schopnosti dieťaťa sa dosahuje nielen v perceptuálno-motorickej (napr. správnym používaním artikulačných orgánov pri tvorbe reči) a kognitívnej, ale aj v sociálno-emocionálnej oblasti.

Dieťa spoznáva jazyk najprv ako systém zvukových, grafických a pohybových kódov, ktoré označujú významy, javy, vzťahy v prostredí, kde žije. Postupne získava jazykové skúsenosti a schopnosti, ktoré mu umožňujú myslieť, komunikovať, riešiť problémy a podobne. Rozvíjanie poznania a myslenia súčasne so správnym vyjadrovaním by malo byť jednou z prioritných cieľov materskej školy.

Dieťa/žiak prostredníctvom reči vyjadruje nielen svoje predstavy, poznatky a skúsenosti, ale aj pocity, nálady, zážitky, potreby, želania a túžby, obavy aj nádeje. Rečový prejav sprevádza reč tváre, tela, pohybov, ktoré sú prejavom emocionality dieťaťa. Jazykový vývin u detí je tak veľmi úzko spätý s rozvojom sociálnych kompetencií a má rozhodujúcu úlohu pri nadväzovaní a udržiavaní medziľudských kontaktov. Ovládanie jazyka je neoddeliteľné od sociálnej a kultúrnej reality, v ktorej je používaný, pričom jazyk v sebe nesie jej hodnoty, tradície, postoje a poznatky (Lipnická, 2011 in Chlebeková 2014, s. 4)

Z uvedeného vyplýva, že jednotlivé kompetencie sú veľmi úzko poprepájané a veľa sociálno-emocionálnych kompetencií deti rozvíjajú popri iných aktivitách. Napriek tomu je dobré zaradiť podporu a rozvoj emócií do života skupiny/triedy, medzi deti/žiakov a do vzťahu učiteľ – žiak, resp. lektor – dieťa.

Zážitok a sociálno-emocionálne kompetencie

Ak na vlastnej koži zažijeme niečo zaujímavé, vytvorí nám to skutočné spomienky. A tie pretrvávajú omnoho dlhšie, ako len naučené vedomosti. To súvisí so schopnosťou ľudskej pamäte vstrebávať ľahšie informácie, ktorých vnímanie je sprevádzané intenzívnou emóciou. Zážitok okrem toho vplyva na posilnenie rozvoja osobnosti, sebazpoznanie, postoje človeka, lepšiu kooperáciu a poznávanie rolí v skupine, rozvoj kreativity a posilnenie spontaneity.

Pokiaľ deti/žiaci nemajú k téme resp. k predmetu osobný vzťah, znižuje sa ich motivácia a výkonnosť a obsahy sa nemôžu stať súčasťou ich osobnosti. Najmä cez vlastný zážitok sa vyučovanie stáva pre žiaka emocionálne prepojené, obsahy sú trvanlivejšie, ostávajú dlhodobejšie v pamäti a ľahšie sa z nej vybavujú (Lenčová, 2007). Súčasne je každá skúsenosť jedinečná a individuálne podmienená.

V nasledovnom sú opísané metódy, ktoré zdôrazňujú zážitok ako individuálny spôsob získavania a spracovania poznatkov a umožňujú integrovať rozvoj sociálno-emocionálnych kompetencií do jazykového vzdelávania.

Plynulé učenie (Flow learning podľa Cornella)

Spokojnosť, istota a bezpečie, pohrúženie sa do seba – všetky tieto pocity sa ukrývajú pod spoločným pojmom flow a robia človeka šťastným. Pojem FLOW, ktorý zaviedol Czikszenmihalyi (1990, v slovenčine 2015), je dnes už súčasťou psychológie, *flow-zážitok sa definuje ako silný pocit šťastia ktorý sa u človeka objavuje, keď je pohrúžený do náročnej činnosti, ktorú dobre zvláda a pri ktorej zažíva šťastné chvíle.* Ide o stav absolútne sústredenej motivácie a cieľavedomého zaujatia, pri ktorom človek úplne ovláda a usmerňuje svoje emócie. To mu napomáha k lepšiemu výkonu a pri riešení úloh.

Podmienkou dosiahnutia flow je vyváženosť medzi schopnosťami jedinca a náročnosťou úlohy, nachádza sa v priestore medzi preťaženosťou (pocit strachu) a nevyťaženosťou (nuda). Vyváženou súhrou náročnosti úlohy a schopnosťami je možné dosiahnuť skutočné zaujatie a pociťovanie šťastia, teda flow.

Treba si uvedomiť, že flow je stav, nie technika. Môžeme ho zažiť pri rôznych činnostiach, ale najčastejšie pri takých, ktoré vykonávame každý deň. Jednou z takýchto činností u detí je hra, pri ktorej sú kreatívne, niečo vytvárajú, strácajú pojem o čase, slobodne sa môžu vyjadriť. Predstavujeme si pri tom obraz dieťaťa, pohrúženého do hry, v ktorej sa nehrá na Robinsona, ale sa ním stáva.

Plynulé učenie, ktoré využíva stav flow vychádza z bodu, v ktorom sa deti/žiaci v počiatočnom momente nachádzajú, podporuje záujem a aktivitu a cez sústredené činnosti a hlbšie zážitky ich privádza k novým poznatkom, ktoré sú naplnené radosťou.

Na základe flow vypracoval Cornell (1999) model plynulého učenia. Aj keď bol tento model vypracovaný k enviromentálnym témam, je rovnako využiteľný aj pre iné oblasti vzdelávania. Úspech možno dosiahnuť dodržaním týchto fáz (krokov):

1. prebudenie nadšenia – záujem, napr. dobre zvolenou hrou,
2. zameranie pozornosti – sústredenie, napr. hrami na sústredenie pozornosti, pri ktorých sa deti/žiaci sústreďujú na jeden zo zmyslov,
3. priamy zážitok – pri ktorom dieťa/žiak preberá zodpovednosť za svoje prežívanie,
4. podelenie sa o inšpiráciu – prostredníctvom reflexie vlastných zážitkov a zážitkov druhých dochádza k novému vnímaniu situácie.

Celostný pedagogický prístup

Celostno-pedagogicky orientovaná didaktika je orientovaná na žiaka, sústreďuje sa na kontakt učiteľa a žiaka a je integrovaním emocionálnych aspektov, ako aj introjekcií (Burow 1990, Bürmann 1992 in Lenčová, Daňová 2010, s. 12 – 13). V centre hodiny tak stojí kontakt a stretnutie: ja – ty, ja – učivo.

Tento prístup podporuje predovšetkým:

- **sebavedomie** detí/žiacov – vo vzťahu k ich vnímaniu, schopnosti vytvárať stretnutia a vzťahy,
- **schopnosť vyjadrovania sa** – vo vzťahu k vlastným postojom a názorom,
- **kreatívna rozmanitosť** a mnohotvárnosť,
- **radosť z experimentovania,**
- **samočinné (automatické) učenie** – vo vzťahu ku zodpovednosti za vlastné učenie sa individualizované vyučovanie a učebné formy (Lenčová in Lenčová, Daňová 2010, s. 12).

Celostná pedagogika v sebe spája množstvo princípov, ktoré možno uplatniť aj pri sprostredkovaní jazyka v spojení s emóciami:

- princíp koncentrácie na kontakt: vnímanie kontaktného procesu,
- princíp Tu a TERAZ: sústredenie sa na súčasnosť,
- princíp koncentrácie na osobnosť: interpersonálne stretnutia sa dostávajú do popredia, vyučovacia hodina slúži primárne na stretnutie, sekundárne na sprostredkovanie odborných vedomostí,
- princíp sebauvedomenia (awareness): ako sebaopoznanie a sebauvedomenie, ako presné vnímanie súčasných udalostí,

- princíp učenia sa skúsenosťou: cieľom je kontakt s ľuďmi, obsahmi a zážitkami bez blokad,
- princíp integrácie: integrácia myslenia, cítenia a konania, integrácia tela, duše a ducha,
- princíp zodpovednosti: zodpovednosť učiteľa a žiaka voči sebe, spolužiakom a okoliu, spoločné plánovanie vyučovacieho procesu,
- princíp dialogického učenia sa a učenia: uplatnením otvorených foriem práce podporovať intersubjektívne kontakty a tak prekonať tradičný pohľad na žiaka ako objekt výučby, pomocou nich tolerovať subjektívny svet iných,
- princíp dobrovoľnosti: základom vyučovacích procesov je dobrovoľnosť, úcta a pozornosť voči druhému, akceptovanie jeho integrity, ako aj dôvera v schopnosti druhého, že si dokáže nájsť svoju vlastnú cestu,
- princíp uzatvorenej figúry,
- princíp synergie.

Ich konkrétne uplatnenie dokumentujú jednotlivé príklady dobrej praxe.

Na sebvýjadrenie, vytvorenie kontaktu so sebou samým prostredníctvom zmyslového vnímania a na kreatívnu činnosť ako prípravu na kognitívnu prácu využíva celostná pedagogika kreatívne médiá. Deti/žiaci ich prostredníctvom spoznávajú samých seba a pomáhajú im vyjadriť to, čo v nich rezonovalo v citovej oblasti. Takýmto spôsobom vytvárajú tzv. zážitkový materiál, vďaka ktorému dochádza k tzv. zážitkovému procesu, v ktorom sa realizuje osobne dôležité učenie cez interakciu s okolitým svetom alebo partnermi (porov. Bürmann 1992, Lenčová 2005, Lenčová in Lenčová, Daňová 2010, s. 26). Aj učiteľ je v tomto kontexte chápaný ako médium.

Klasifikácia kreatívnych médií (Lenčová in Lenčová, Daňová 2010, s. 28)

- Materiálové médiá: napr. hlina, farby, koláže, materiál na majstrovanie
- Technické médiá: napr. obrazy, hudba, texty a.i.
- Činnostné médiá: napr. rolová hra, pantomíma, pohyb, bábkové divadlo, hry a.i.
- Osobné médiá: napr. učiteľ, žiak, osoby pozvané na vyučovanie a.i.

Celostná pedagogika využíva rôzne metódy. Námety na ich využitie sú dostupné v príkladoch dobrej praxe, ponúkaných v tejto metodike, ale aj na www.sk-at.big-projects.eu v kategórii Zážitkové učenie/Metodicko didaktické materiály. Ide predovšetkým o tieto metódy:

- identifikácia (s postavou alebo skupinou),
- fantazijné cesty a cvičenia,
- vnímanie seba a iných (reflexia a sebareflexia),
- telesný kontakt a pohyb,
- rolové hry,
- psychodráma (vcítenie sa).

„Celostná pedagogika prináša do výučby cudzích jazykov osobnú zainteresovanosť žiaka a učiteľa, motiváciu založenú na vnútornej zaangažovanosti a následne prirodzenú komunikáciu v intenciách interkultúrnej či kulturologicky nasmerovanej didaktiky cudzích jazykov. Tu už nie je hlavný cieľ dosiahnutie jazykovej kompetencie na úrovni materinského jazyka ako v komunikatívnej didaktike, ale efektívne využitie cudzej perspektívy učiaceho sa (Roche 2008, s. 224 – 225). Interkultúrna kompetencia prináša do výučby inakosť ako jej súčasť, celostno-pedagogické metódy umožňujú spontánnou komunikáciu najrôznejšieho typu práve uvedenú inakosť vnímať, akceptovať a tolerovať vo väčšej miere ako pri uplatnení iných metód. Na vyučovacej hodine je veľký priestor na sociálne učenie sa a vytváranie sociálnych vzťahov, na jazykovú realizáciu so skutočnou intenciou. Pomocou postupov celostnej pedagogiky nie je komunikácia na hodine samoúčelná, vo veľkej miere je prirodzená čo do obsahov a aj participujúcich komunikantov.“ (Lenčová in Lenčová, Daňová 2010, s. 50 – 51)

Sprostredkovanie jazyka suseda v materských a základných školách

Sprostredkovanie jazyka suseda chápeme ako súčasť programu na vybraných materských a základných školách. Štruktúra vyučovacej hodiny, resp. sekvencie, v ktorých uplatníme celostno- pedagogické postupy vychádza z fáz kontaktného procesu a jeho jednotlivé fázy označujeme aj ako kroky. Takéto rozčlenenie je dôležité:

1. pre žiaka – pociťuje vnútorné uspokojenie z dosiahnutia jednotlivých čiastkových cieľov, na ktorých je postavený hlavný cieľ hodiny. Rozvíja sa komplexne alebo parciálne vo vedomostnej, afektívnej či emocionálnej oblasti,
2. pre učiteľa – oporou, vo výučbe pri ktorej treba počítať s časovými posunmi, flexibilným prispôbením metód a foriem práce, improvizáciami.

Rozlišujeme štyri základné fázy (Lenčová, Daňová 2010, s. 56):

- fáza iniciačná (Initialphase),
- fáza vlastnej aktivity (Aktionsphase),
- integračná fáza (Integrationsphase),
- fáza transferu (Neuorientierungsphase).

Zameranie na kompetencie

Kľúčové kompetencie tvoria súčasť kutikulárnych dokumentov takmer vo všetkých krajinách Európskej únie (napr. Vzdelávací program pre materské školy v Dolnom Rakúsku, Štátny vzdelávací program primárneho vzdelávania).

Vo vzťahu k predprimárnemu a primárnemu vzdelávaniu majú kompetencie (Štátne vzdelávacie programy používajú termín schopnosti) výrazne činnostný a procesuálny charakter, t.j. že sa nedajú naučiť „naspamäť“ ale sa rozvíjajú vykonávaním rôznych činností a rovnako v činnostiach sa dajú pozorovať. Kompetencie prepájajú vedomosti s chuťou konať a k tomu potrebnými schopnosťami a zručnosťami v závislosti od situácie.

Všetky kľúčové kompetencie (predovšetkým u detí v MŠ) sú multifunkčné a navzájom sa prelínajú. K ich rozvíjaniu prispievajú okrem iného:

- podnetné sociálno-emočné prostredie v skupine/triede,
- výchovno-vzdelávacie obsahy, ktoré tematizujú emócie,
- metódy edukácie zohľadňujúce individualitu dieťaťa a jeho prežívanie,
- organizačné formy, aby si dieťa mohlo vyskúšať rôzne roly,
- hrové aktivity ako základné činnosti dieťaťa.

V rámci osobnostných a sociálnych kompetencií sme sa zamerali na tieto oblasti:

1. Pocit istoty a bezpečia – pomenovanie pocitov, vlastných aj cudzích;
2. spojenie so sebou i s druhými – pomenovať vlastné silné stránky, nájsť to, čo nás spája s ostatnými;
3. veriť hlasu svojho vnútra – budovanie dôvery vo svoju intuíciu,
4. hierarchia v skupine – rozvoj spolupatričnosti, vzájomný rešpekt a ocenenie,
5. naslúchanie – nacvičovanie zdvorilosti, posilňovanie vnímania vlastnej osobnosti, rozpoznávanie a rešpektovanie hraníc,
6. dôvera – zaznamenávanie momentov šťastia, rozhodovanie, preberanie zodpovednosti,
7. koncept uvedomenia samého seba – radosť z tvorenia, som dobrý/-á taký/-á, aký/-á som, každý člen skupiny je dôležitý (Sedlak 2019).

Jednotlivé oblasti sme prepojili s aktivitami a vypracovali tak príklady dobrej praxe, ktoré vychádzajú z princípov zážitkovej metódy a celostnej pedagogiky, pri ktorých treba počítať aj s časovými posunmi, flexibilným prispôbením metód a foriem práce, improvizáciami. Učiteľ/lektor sa musí dôkladne pripraviť a počítať s alternatívnymi možnosťami priebehu hodiny.

HANDREICHUNG

Ziele und Inhalte

Die lernmethodische Handreichung orientiert sich an der pädagogischen Arbeit zur **Förderung der sozial-emotionalen Kompetenz**, die eine Basis für gelingende **Kommunikation** und erfolgreiches **Lernen** bildet. Die Grundlage dafür bildet eine sinnvolle Verbindung aktueller wissenschaftlicher Erkenntnisse mit praktischen Erfahrungen bei der Nachbarsprachenvermittlung in Kindergärten und Volksschulen in der slowakisch-österreichischen Grenzregion.

QUELLEN, DIE FÜR UNS WEITERE INSPIRATION WAREN:

1. Buch „Flo W – voll im Flow“ von Manuela Eitler Sedlak (2015), in dem die Autorin die sozial-emotionale Kompetenzen als Bestandteile besonderer Zauberkräfte der Kinder beschreibt. Das Buch erschien im Rahmen des Projektes BIG SK-AT auch in slowakischer Übersetzung unter dem Titel „Malá Flo W. šťastná v svojom „flow““.
2. „Didaktische Handreichung für die Zusammenarbeit Kindergarten – Schule zur Förderung sozial-emotionaler Kompetenzen in der Transition vom Kindergarten in die Volksschule“ von Jutta Pradl-Hodics und Beatrix Hechenblaickner. Die Handreichung wurde in dem Synergieprojekt BIG AT-HU erarbeitet. Autorinnen bieten zahlreiche Beispiele an, wie man am Übergang zwischen Kindergarten und Schule – im zweisprachigen Kontext – gemeinsam den Flow Zustand erreichen kann (zugänglich unter: <https://at-hu.big-projects.eu/index.php/de/didaktische-handreichung-fuer-die-zusammenarbeit-kindergarten-schule>)
3. „Theaterpädagogisches Programm – methodische Materialien zur Entwicklung der sozialen-kommunikativen Kompetenzen“ von Karin Madl. Das Programm wurde auch im Synergieprojekt BIG AT-HU erarbeitet. Mit den theaterpädagogischen Handlungsmethoden bildet die Autorin einen Rahmen, in dem die Kinder ihre emotional-soziale Kompetenz in einer vertrauten Atmosphäre spielerisch erproben und weiter entwickeln können (zugänglich unter <https://at-hu.big-projects.eu/index.php/de/theaterpaedagogisches-programm>).

Als **Ergänzung und Weiterführung der sprachlichen Einheiten in Kindergärten (KiGas) und Schulen** konzipiert, setzt sich das Konzept folgende Ziele:

1. **die Einzigartigkeit jedes Kindes zu beachten** – eine Umgebung zu schaffen, in der sich Kinder individuell entfalten und sich als Teil der Gesellschaft erleben können,
2. **sozial-kommunikative Kompetenzen in Vordergrund zu stellen** – Kinder lassen, ihre Rolle in der Gruppe zu finden und soziale Verhaltensweisen auszuprobieren,
3. **gemeinsam die Welt entdecken zu lassen** – die Sicht des Kindes auf das Erlebte (aktuelles/vergangenes) zu richten und durch die Reflexion anderer Kinder, um neue Erlebnisse zu erweitern,
4. **das Kind ganzheitlich zu fördern** – alle Sinne in das Lernen einzubeziehen, damit das Erlernte nachhaltig im Gedächtnis verankert bleibt,
5. **der jeweiligen Sprache mehr Wert und Akzeptanz zu verleihen** – die Nachbarsprache kontinuierlich weiterpflegen.

Um diese Ziele zu erreichen, haben wir die Entwicklung sozial-emotionaler Kompetenzen in die Sprachförderung integriert. In unseren Überlegungen stützen wir uns auf folgende theoretische Annahmen:

- Erwerb sozial-emotionaler Kompetenzen ist eine wichtige Entwicklungsaufgabe der Vorschulzeit, diese Entwicklungsprozesse sind aber weiterhin ein lebenslanges Übungsfeld.
- Die Sprache ist an Emotionen geknüpft und die Kinder merken sich am besten alles, was an Emotionen gebunden ist.
- Das kindliche Lernen erfolgt über sinnvolle und vielfältige Sinneserfahrungen (vgl. Siegel 2006: 31- 55).
- Das Sprachenlernen ist nur im Sprachgebrauch möglich (vgl. Wolf 2002 in Williams 2008: 44).
- Die Kinder lernen sowohl durch gerichtete Aufmerksamkeit als auch durch Beobachtung (vgl. Arnold 2011).
- Damit nachhaltiges Lernen gesichert ist, müssen die Kinder den Sinn der Handlungssituationen sowie der sprachlichen Bilder erkennen können (vgl. Williams 2008: 40).
- Emotionen sind für das Leben und Erleben konstitutive Phänomene (Schwarz-Friesel 2013: 16).
- Spielerische kommunikative Situationen in geschützter und vertrauter Atmosphäre gestalten Ressourcen für nachhaltige Lernprozesse (vgl. Kolečáni Lenčová 2020: 100 – 102, BILDUNGSPLAN FÜR KINDERGÄRTEN IN NIEDERÖSTERREICH 2010).

Die Handreichung ist in zwei Kapitel unterteilt:

1. **Theoretische Grundlagen und Methoden** bilden eine kurze methodisch-didaktische Einführung in das Thema, in der die Entwicklung sozial-emotionaler Kompetenzen, vom KiGa bis zur Schule (Primarbereich), in ihrer wechselseitigen Beziehung zur Sprach- und Lernkompetenzentwicklung beschrieben wird. Um Kinder zu motivieren, muss besonders stark an ihren Erfahrungen, Interessen und an ihr Lebensumfeld angeknüpft werden. Dies sollte sowohl bei der Auswahl der Themen und der Inhalte als auch der Methoden berücksichtigt werden. Ausgewählte Methoden sind stark auf die Beziehungen der Akteure zueinander, zu sich selbst und zum Thema orientiert (Gestaltpädagogischer Ansatz, Flow-Lernen).
2. **Nachbarsprachenvermittlung in Kindergarten- und Schulpraxis** beschreibt kurz die Situation der Nachbarsprachenvermittlung in der Grenzregion. Der Fokus liegt auf der Kompetenzorientierung bei der Auswahl der Ziele und Prinzipien. Ausgewählte Beispiele der gelungenen Praxis belegen, wie man die Entwicklung der sozial-emotionalen Kompetenzen in die Sprachenvermittlung erfolgreich integrieren kann und diese als Anregungen für die Praxis dienen können. Die angebotenen Beispiele wurden für die Nachbarsprachen Deutsch und Slowakisch ausgearbeitet, können aber auch als Modellbeispiele für Sprachvermittlung vieler anderer Sprachen stehen.

Theoretische Grundlagen und Methoden

„Kinder sind von Geburt an soziale Wesen, deren Interaktionen mit anderen von Emotionen geprägt sind. In einer wertschätzenden Atmosphäre entwickeln sie im Austausch mit ihren Bezugspersonen und mit deren Unterstützung zunehmend die Fähigkeit, ihre Emotionen bewusst wahrzunehmen und vertrauensvolle Beziehungen aufzubauen.“ (BILDUNGSPLAN FÜR KINDERGÄRTEN IN NIEDERÖSTERREICH 2010: 1)

Während soziales Verhalten nur durch Interaktionen mit anderen Menschen erlernt werden kann, spielen Emotionen schon ab dem ersten Lebenstag eine wichtige Rolle. Denn die Kinder durchlaufen die wichtigsten Schritte ihrer emotionalen Entwicklung bereits in der frühen Kindheit (vgl. Petermann, Wiedebusch 2013, S. 13). Zu lernen, mit den eigenen und den Gefühlen anderer umzugehen, ist eine bedeutende Entwicklungsaufgabe der frühen Kindheit. Im Verlauf der emotionalen Entwicklung müssen Kinder vielfältige Kompetenzen entwickeln und diese auch im KiGa - Schulalltag anwenden:

- eigene Emotionen sprachlich oder nonverbal ausdrücken,
- eigene und fremde Gefühle verstehen und interpretieren,
- Emotionen regulieren in Abhängigkeit von unterschiedlichen Personen und Situationen,
- sich eigenen Gefühlen bewusstwerden und sie zum Ausdruck bringen,
- sich emotional und kognitiv in die Situation anderer hineinversetzen,
- mit eigenen und fremden Emotionen angemessen umgehen können (vgl. Fischer 2016, Saarni, 1999, 2011).

Je mehr sich ein Kind dabei sprachlich ausdrücken kann, umso mehr ist es in der Lage, die oben genannten Kompetenzen wahrzunehmen, zu erkennen und angemessen zu reagieren.

Damit sich Kinder gesund entwickeln können, brauchen sie in den ersten Lebensjahren ein liebevolles Umfeld und **Bezugspersonen**, die einerseits Grenzen setzen, andererseits aber das Kind auch unterstützen, eigene Erfahrungen zu sammeln. In der Familie sind es in der Regel die Eltern, die eine große Verantwortung für das Erlernen sozialer Verhaltensweisen und die Stärkung der emotionalen Kompetenzen tragen. Im KiGa und später auch in der Schule sind es Kontakte mit **pädagogischen Fachkräften** und vor allem mit **anderen Kindern**, die die emotionalen Kompetenzen des Kindes fördern und Möglichkeiten zu ihrer ständigen Weiterentwicklung bieten. In der Entwicklungstheorie nach Erikson (1957) spielt die **Beziehung eines Kindes zu sich und seiner Umwelt** eine bedeutende Rolle. Die Interaktion des Individuums mit der personalen und gegenständlichen Umgebung wirkt sich auf psychische Entwicklung eines Menschen aus. In seinem Stufenmodell beschreibt Erikson insgesamt acht Stufen der psychosozialen Entwicklung, allerdings nur die ersten vier sind für KiGa- und Schulkinder relevant:

1. Ur-Vertrauen vs. Ur-Mistrauen: **„Ich bin, was man mir gibt“** (Säuglingsalter bis 12 Monate)
 - geben und etwas bekommen, sind entscheidende Faktoren
 - es entwickelt sich das Identitätsgefühl des Kindes und sein Gefühl der Zugehörigkeit zur Gesellschaft.
2. Autonomie vs. Scham und Zweifel: **„Ich bin, was ich will“** (Kleinkindalter von 12 – 36 Monate)
 - das Bedürfnis mit eigenem Willen etwas loszulassen oder festzuhalten ist entscheidend,
 - es entwickelt sich die kindliche Autonomie,

- das Kind erfährt die ersten sozialen Regeln im Hinblick auf die Emotionsregulation (was man darf und was nicht)
3. Initiative vs. Schuldgefühle: „Ich bin, was ich mir vorstellen kann, zu werden“ (Spielalter von 4. – 6. Jahren)
 - es entwickelt sich ein Gefühl für soziale Rollen und Institutionen,
 - das Kind verlangt nach körperlicher und geistiger Weiterentwicklung.
 4. Werksinn vs. Minderwertigkeitsgefühl: „Ich bin, was ich lerne“ (Schulalter von 6. – 11. Jahren)
 - das Kind spürt den Drang zu eigener Produktivität. Es lernt, durch die Leistungen sich Anerkennung zu verschaffen, und entwickelt Lust, sich einer Aufgabe zuzuwenden.
 - Die Kinder wollen zuschauen und mitmachen, beobachten und teilnehmen.

Auch die Gestaltpädagogik schreibt den Beziehungen eine entscheidende Rolle zu. Lenčová und Daňová (2010: 12) formulieren ihre Grundsätze folgendermaßen:

1. Der Mensch ist ein ganzheitliches Wesen (Einheit des Körpers, der Seele und des Geistes).
2. Der Mensch ist ein Wesen, welches aus verschiedenen Beziehungen lernt (zu sich selbst, zu anderen und zum Thema).
3. Die Gestaltpädagogik bietet das pädagogische Konzept, in dem die Beziehung zur Persönlichkeit wichtig ist, d.h. eigene Identität wird als eine Dimension des Unterrichts wahrgenommen.

Daraus ergibt sich, dass nach Gestaltpädagogik im Unterricht alle Akteure – der Lernende, der Lehrende und das Thema wichtig sind. In dieser Beziehung kann man sprachliche und sozial-emotionale Kompetenzen gut entwickeln.

Sprache und sozial-emotionale Kompetenzen

Kommunikation mittels Sprache bildet eine wichtige Voraussetzung für das Lernen, das auf den entwickelten sprachlichen Kompetenzen aufbaut. Die Sprachentwicklung geht Hand in Hand auch mit anderen Bereichen der Entwicklung – mit der motorischen (Nutzung der Sprechorgane für das Sprechen.) und kognitiven, aber auch sozial-emotionalen Entwicklung.

Das Kind lernt die Sprache zuerst als ein System akustischer, graphischer und motorischer Codes kennen, die bestimmte Inhalte, Erscheinungen oder Beziehungen bezeichnen. Annehmend sammelt das Kind Erfahrungen mit der Sprache und entwickelt Fähigkeiten, die ihm das Denken, die Kommunikation oder das Problemlösen ermöglichen. Eine parallele Entwicklung des Wissens und Denkens mit der Ausdrucksfähigkeit sollte eines der wichtigsten Ziele des KiGa sein.

Die Kinder drücken durch die Sprache nicht nur eigene Vorstellungen und Erfahrungen aus, sondern auch Gefühle, Erlebnisse oder Bedürfnisse. Den verbalen Ausdruck begleiten nonverbale Signale (Proxemik) als Ausdruck der Emotionalität. Die Sprachentwicklung ist somit sehr eng mit der Entwicklung sozial-emotionaler Kompetenzen verbunden, die wiederum bei dem Aufbau und Pflege der zwischenmenschlichen Kontakte eine entscheidende Rolle spielen. Die Beherrschung einer Sprache kann man unmöglich von seiner sozialen und kulturellen Realität trennen, sie trägt in sich ihre Werte, Traditionen, Regeln, Glaubenssätze und Haltungen. (Lipnická, 2011 in Chlebeková 2014, S. 4)

Daraus ergibt sich, dass die Kompetenzen sehr eng miteinander verwoben sind und so können die sozial-emotionalen Kompetenzen in den zahlreichen Interaktionen während des Alltags erweitert, geübt oder auch neu erworben werden. Trotzdem kann es sinnvoll sein die Gefühle auch gezielt zu thematisieren und die Gespräche darüber in den Alltag zu integrieren.

Erlebnislernen und sozial-emotionale Kompetenzen

Jedes Mal, wenn wir etwas Interessantes erleben, entstehen im Gedächtnis Erinnerungen. Diese werden besser gespeichert als Wissen. Dies hängt mit der menschlichen Fähigkeit zusammen, Informationen besser zu verarbeiten, die stark mit Emotionen begleitet werden. Das Erlebnis beeinflusst: Selbstentwicklung, Selbstkenntnis, Haltungen, Kooperation und Rollen in der Gruppe, Kreativität und Spontaneität.

Das Erlebnis fokussiert stärker die Beziehung des Individuums zum Thema. Und es ist vor allem die Gestaltung des Verhältnisses Lehrstoff – Schüler, die die Hauptvoraussetzung dafür bildet, dass das Lernen für den Lernenden zur eigenen Erkenntnis und eigenen Erfahrung wird (Lenčová 2007).

Jedes Erlebnis ist einzigartig und individuell bedingt. Dadurch wird das Thema stark mit Emotionen verbunden und dies führt dazu, dass das Gelernte fester im Gedächtnis gespeichert und leichter abrufbar wird (Lenčová, 2007). Ausgewählte Methoden nutzen das Erlebnis zum emotionalen und individuellen Lernen, das man in die Sprachförderung und in das Sprachenlernen integrieren kann.

Flow Lernen nach Cornell

Zufriedenheit (ich kann es schaffen), Geborgenheit, Sicherheit, das Gefühl ganz in sich zu sein. All diese Gefühle finden sich unter dem Sammelbegriff Flow zusammen und machen den Menschen glücklich. In der Psychologie wird **Flow-Erlebnis** als ein **starkes Glücksgefühl** definiert, das Menschen in **intensiven Momenten ihres Lebens** empfinden.

Die Bedingung, um Flow zu erreichen ist das Verhältnis zwischen eigenen Fähigkeiten und Anforderungen und entsteht irgendwo zwischen Überforderung (Angst) und Unterforderung (Langeweile).

Flow ist ein Zustand und keine Technik. Er kann in unterschiedlichen Aktivitäten erlebt werden, am häufigsten aber bei den alltäglichen Aktivitäten. Bei Kindern z.B. beim Spiel, in dem das Kind, kreativ und gestalterisch wirkt, darin aufgeht, seinen freien Ausdruck findet und nicht mehr nur eine Figur wie Robinson ist, sondern zum Robinson wird. Es identifiziert sich völlig mit der gespielten Figur und geht in ihr auf.

Flow-Lernen nutzt den Flow-Zustand, holt die Kinder in dem Moment ab, in dem sie sich gerade befinden, unterstützt das Interesse und die Aktivität und bringt die Kinder durch gezielte Aufmerksamkeit und tiefere Erlebnisse zu neuen Erkenntnissen, die mit Freude verbunden sind.

Obwohl Cornell (1999) sein Model des Flow Lernens für die naturwissenschaftlichen Themen entwickelt hatte, kann man es auch in anderen Bereichen einsetzen. Erfolg erreicht man durch Einhalten folgender Phasen/Schritte:

1. Interesse durch einen persönlichen Bezug wecken (positive Atmosphäre zu schaffen),
2. dafür sorgen, dass sich das Kind mit allen Sinnen auf das Thema konzentriert (Aufmerksamkeit zu erhöhen),
3. unmittelbare Erfahrungen zulassen (Verantwortung zu übernehmen),
4. Erfahrungen mit den anderen teilen (Zugehörigkeit zu der Gruppe).

Gestaltpädagogischer Ansatz

Der gestaltpädagogisch orientierte Didaktik orientiert sich am Schüler und auf den Kontakt des Lehrers mit seinen Schülern, der sowohl eine Integration emotionaler Aspekte wie auch der Introjektionen ermöglicht (Burow 1990, Bürmann – Heinel, 1997, Lenčová in Lenčová, Daňová 2010: 12 – 13). Im Mittelpunkt des Geschehens steht der Kontakt vom Ich zum Du bzw. vom Ich zum Thema.

Dieser Zugang unterstützt vor allem:

- Selbstbewusstsein des Schülers – es wird seine aufmerksame Wahrnehmung, die Fähigkeit einer Kontaktverknüpfung, die Fähigkeit Beziehungen zu bilden und einen persönlichen Raum zu begrenzen, stimuliert;
- Fähigkeit der Äußerung (eine Stellung einnehmen, eine Meinung äußern);
- kreative Mannigfaltigkeit und Vielfalt;
- Freude am Experimentieren;
- autonomes Lernen, wo jeder Schüler für sich selbst verantwortlich ist;
- individualisiertes Unterrichten und individualisierte Lernformen (Lenčová 2020: 21).

Gestaltpädagogik umfasst eine Menge Prinzipien, die auch bei der Sprachförderung mit dem Fokus auf Emotionen einsetzbar sind:

- Prinzip der Konzentration auf Kontakt: die Wahrnehmung des Kontaktprozesses;
- Prinzip von HIER und JETZT: Konzentration auf die Gegenwart;
- Prinzip der Konzentration auf die Persönlichkeit: interpersonelle Begegnungen kommen in den Vordergrund, die Unterrichtsstunde wird primär zum Begegnungsort, sekundär zur Vermittlung von Fachkenntnissen;
- Prinzip vom Selbstbewusstsein (awareness) als Selbsterkenntnis, als genaue Wahrnehmung des Zeitgeschehens;
- Prinzip des Lernens durch die Erfahrung: das Ziel ist der Kontakt mit den Menschen, den Inhalten und Erlebnissen ohne Blockaden;
- Integrationsprinzip: Integration des Denkens, der Empfindung und des Agierens, Integration von Körper, Geist und Seele;
- Verantwortungsprinzip: Gegenseitige Verantwortung der Lehrer*in und der Schüler*innen zu sich selbst, zu anderen Mitschüler*innen und zur Umgebung, gemeinsames Planen des Unterrichts;
- Prinzip des dialogischen Lehrens und Lernens: durch die Anwendung von offenen Arbeitsformen werden die intersubjektiven Kontakte gefördert und so die traditionelle Sicht auf Schüler*innen als Unterrichtsobjekte bezwungen. Offener Unterricht kann dazu beitragen, die subjektive Welt der Anderen mehr zu tolerieren;
- Freiwilligkeitsprinzip: Basis, bzw. Grundlage von Unterrichtsprozessen bildet die Freiwilligkeit, die Achtsamkeit und das Interesse an anderen Mitschüler*innen, Akzeptanz ihrer Integrität, so wie auch das Gefühl des Vertrauens zu den anderen und ihrer Fähigkeit, den eigenen Weg zu gehen;
- Prinzip der geschlossenen Figur;
- Prinzip der Synergie, der gegenseitigen synergischen Wirkung.

Den konkreten Einsatz dokumentieren gute Beispiele aus der Praxis.

„Kreative Medien ermöglichen, neben dem Aspekt der Fachrichtung (Thema der Stunde) auch die emotionale (Ich) und soziale (Wir) Komponente in den Unterricht einzufügen. Dank der kreativen Medien ist der Unterrichtsprozess natürlicher, lebendiger und für den Lehrenden sowie den Lernenden anregend und motivierend. In der Stunde sind die kreativen Medien durch die Verbindung von affektiven und kognitiven Aspekten des Lernens als „Brücke“ zwischen der Schüler*in und dem Schulfach zu betrachten.“ (Lenčová 2020: 47).

Kreative Medien werden unter dem Gesichtspunkt der Funktion folgendermaßen klassifiziert (ebd.):

- Tätigkeitsmedien (Rollenspiel, Pantomime, Bewegung, Marionettentheater, Spiele),
- Materialmedien (Ton, Farben, Collage, Bastelmaterialien),
- technische Medien (Bild, Musik, Text, Film),
- Personale Medien (Lehrer*innen, Schüler*innen, zum Unterricht eingeladene Personen).

Gestaltpädagogik nutzt unterschiedliche Methoden. Die Ideen, wie man diese einsetzen kann, bieten die Beispiele guter Praxis in dieser Methodik, die auch unter www.sk-at.big-projects.eu in der Kategorie Erlebnisbasiertes Lernen/Methodisch-didaktische Materialien zu finden sind:

- die Identifikation,
- Selbst- und Fremdwahrnehmung (Reflexion und Selbstreflexion),
- Körperkontakt und Bewegung,
- Rollenspiele,
- Psychodrama (sich hineinfühlen).

„Die Gestaltpädagogik als eines der humanistischen reformpädagogischen Konzepte verbindet die persönlichkeitsfördernden Ansätze und Methoden der humanistischen Pädagogik und der Psychologie, der Gestalttherapie, des Psychodramas und der Gruppendynamik. Mit ihrem Blick auf den Lehrenden, seine persönliche Entwicklung und berufliche Identität sowie auf seine Fähigkeit zur kritischen Selbstreflexion ermöglicht die Gestaltpädagogik ihm und dem Lernenden, die Begegnung mit Lerninhalten als Prozess „persönlich bedeutsamen Lernens“ erfahren zu lassen, außerschulische individuelle Erfahrungen aus den Lebensgeschichten in den Unterricht einzubeziehen, möglichst vielfältige Sinnesebenen zu berücksichtigen und das aktive Zuhören, Kritik und Selbstkritik einzuüben. Durch die Verwendung von Spielen, Identifikationsübungen, „gelenkten Erinnerungen“ (Fantasieren) und kreativem Experimentieren wird eine positive lernanregende Atmosphäre aufgebaut. Das Nonverbale wird mit dem Verbalen eng verbunden.“ (Lenčová 2020: 87).

Die Nachbarsprachenvermittlung in Kindergärten und Schulen

Wir betrachten die Nachbarsprachenvermittlung als Bestandteil des Kindergarten- und Schulalltags.

Die Verteilung des Kontaktprozesses in Phasen stellt für die/den Lehrenden eine Stütze, eine konzeptuelle Grundlage der Unterrichtsstunde dar. Im gestaltpädagogisch aufgebauten Unterricht soll man mit Zeitverschiebungen, flexiblen Anpassungen von Methoden und Arbeitsformen, sowie Improvisationen rechnen. Der Lehrende muss die Stunde sorgfältig vorbereiten und mit alternativen Möglichkeiten im Unterrichtsverlauf rechnen. Es geht hier um die Balance zwischen der geplanten und der konkreten edukativen Realität. Mit anderen Worten muss die/der Lehrende während der Stunde seinen Unterricht an die Bedürfnisse der Lernenden anpassen.

Wir unterscheiden vier Grundphasen (Lenčová 2020: 41 – 42).

1. Initialphase: Annäherung an ein Thema,
2. Aktionsphase: Differenziertes Arbeiten mit dem Thema durch Medien und Materialien,
3. Integrationsphase: Material und Erfahrungen werden gebündelt, gesichtet, geordnet, bewertet,
4. Neuorientierungsphase: umfasst den Transfer auf andere Situationen, das Erprobte des Gelernten im täglichen Leben (Rollenspiele, Planspiele).

Kompetenzorientierung

Schlüsselkompetenzen bilden einen festen Bestandteil in allen curricularen Dokumenten in fast allen EU-Ländern (z.B. Bildungsrahmenplan für KiGa in NÖ, Staatliches Bildungsprogramm für den Primarbereich).

In der Beziehung zum Elementar- und Primarbereich haben Kompetenzen einen starken handlungsorientierten und prozessualen Charakter, d.h. die Kompetenzen kann man nicht „pauken“, sie entwickeln sich in Handlungen und sind in Handlungen auch beobachtbar. Sie verbinden Wissen, Bereitschaft zum Handeln mit dazu notwendigen Fähigkeiten und Fertigkeiten, in Abhängigkeit von der Situation.

Alle Schlüsselkompetenzen (besonders bei KiGa Kindern) sind multifunktional und miteinander verwoben. Zu ihrer Entwicklung trägt bei:

- Fördern des sozial-emotionalen Klima in der Gruppe/Klasse,
- Erziehungs- und Bildungsinhalte – Emotionen sollten auch ein Thema sein,
- Methoden – auf individuelle Erlebnisse gerichtet,
- Sozialformen – in denen das Kind unterschiedliche Rollen ausprobieren kann,
- Spielerische Aktivitäten – als wichtigste Aktivität des kindlichen Lernens.

Im Rahmen der Ich- und Sozialkompetenz haben wir uns auf folgende Bereiche orientiert:

1. Das Gefühl der Sicherheit und Geborgenheit – Gefühle benennen, eigene und die der anderen;
2. Hier und da sein – eigene Stärken erkennen, Gemeinsamkeiten mit anderen finden;
3. Der inneren Stimme vertrauen – Vertrauen aufbauen, auf die Intuition hören;
4. Gruppenhierarchie – Wir-Gefühl entwickeln, gegenseitige Wertschätzung und Lob;
5. Zuhören – Höflichkeit üben, Eigenwahrnehmung schärfen, Grenzen erkennen und respektieren;
6. Vertrauen – Glücksmomente festhalten, Entscheidungen treffen, Verantwortung übernehmen;
7. positives Selbstkonzept – Annahme des Kindes wie es ist „Ich bin gut so wie ich bin“, Stärkung des Selbstbewusstseins, Freude am Tun, sich etwas zutrauen, jedes Gruppenmitglied ist wichtig.

Die einzelnen Bereiche wurden dann mit Bildungsaktivitäten verknüpft und zu Beispielen ausgearbeitet, die aus den Prinzipien und Methoden des erlebnisbasierten Lernens und der Gestaltpädagogik ausgehen und eine gute Vorbereitung, Flexibilität und Improvisationsfähigkeit der Lehrer*innen und Lektor*innen verlangt.

Príklady dobrej praxe

Táto príručka predstavuje spojenie teoretických základov a početných skúseností z praxe. V poslednej časti nájdú pedagógovia konkrétne príklady, vychádzajúce z humanistického konceptu celostnej pedagogiky a zo zážitkového učenia (plynulé učenie podľa Cornella) a naplňujúce hlavný cieľ – jazykový a osobnostný rozvoj dieťaťa/žiaka. Všetky príklady tak boli vytvorené v rámci projektu BIG SK-AT a odskúšané v materských a základných školách v Bratislave a v Dolnom Rakúsku.

Podmienky realizácie v oboch krajinách sa líšili najmä v MŠ. Zatiaľ čo na Slovensku išlo o krúžkovú formu v poobedných hodinách po dobu 30 min., v Dolnom Rakúsku bola jazyková ponuka realizovanej počas každodenných činností MŠ a v niektorých prípadoch počas celého doobedia.

Jednotlivé príklady tvoria súbor vzorových hodín/jednotiek, ktoré sa síce tematicky pestré a akceptujúce záujmy tejto vekovej skupiny, no vždy ich možno zaradiť do vyššie uvedených tematických okruhov podľa Flow. Niektoré stoja samostatne, iné na seba obsahovo nadväzujú. Aj keď ide o vzorové príklady zabezpečujúce celostný rozvoj dieťaťa/žiaka, ponechávajú dostatočný priestor pre kreativitu a tvorivosť.

Jednotlivé príklady sú štruktúrované nasledovne:

1. Informácie o **organizačných podmienkach**, za ktorých bol príklad úspešne realizovaný. Jednotlivé parametre ako sociálna forma, vek detí, trvanie, priestory a materiály môžu byť zmenené podľa potreby.
2. **Ciele** sa orientujú na rozvíjanie sociálnej a emocionálnej oblasti, predovšetkým spoznávanie seba a iných, hľadanie spoločných črt, podpora spolupatričnosti, dôležitosť každého člena skupiny, podporovala sa dôvera detí/žiakov v seba, vnímanie seba i druhých. To všetko sa realizovalo v kontexte jazykového vzdelávania, v ktorom sa žiaci nenásilnou hrou formou učili nové slová, slovné spojenia a vety bez toho, aby si uvedomili, že sa učia.
3. **Jazykový materiál** ponúka príklady konkrétnych jazykových prostriedkov v danom jazyku a môžu slúžiť ako možný vzor pre rôzne iné jazyky alebo viacjazyčný prístup.
4. V **popise činnosti** je krok za krokom stručne zdokumentovaný priebeh celej realizácie. Príklady boli vybrané tak, aby obsahovali podnety, ktoré oslovia detské emócie a motiváciu, čím zvyšujú pravdepodobnosť zapamätania si.
5. **Ďalšie metodické podnety** slúžia na to, aby boli zachytené skúsenosti z fázy overovania a súčasne poskytujú ďalšie návrhy na ich rozvíjanie.

V prípade otázok sú vám autorky príkladov k dispozícii formou mailového kontaktu.

Opierali sme sa v nej o poznatky a skúsenosti našich učiteľov nemeckého jazyka a lektoriek slovenského jazyka. Zdokumentovali sme ich postupy a reakcie a reflektovali ich a z výsledkov reflexií sme sformulovali tieto zásady sprostredkovania jazyka v spojení s emóciami v sociálnom kontexte v MŠ a ZŠ:

- Vytvárajte efektívnu stimuláciu prostredím, ktoré bude zabezpečovať zaujímavé, podnety pre aktivitu detí/žiakov a podporuje nielen fyzické a intelektové, ale aj sociálne zmeny.
- Asistujte a stimulujte dieťa/žiaka pri interakcii medzi deťmi, dospelými, v bežných činnostiach alebo v didaktických aktivitách.
- Snažte sa efektívne zapojiť dieťa/žiaka do procesu odhaľovania a hľadania riešení, kedy objavuje nové poznatky.
- Poskytujte deťom emocionálnu podporu a pocit bezpečia v skúsenosti s druhými.
- Buďte deťom jazykovým príkladom ako aj príkladom pozitívnej sociálnej interakcie, v spôsoboch riešenia sociálnych konfliktov, postojmi empatického čítania a porozumenia.
- Zapájajte dieťa/žiaka do procesu odhaľovania a hľadania riešení, kedy objavuje nové poznatky.

Gute Beispiele aus der Praxis

Die Handreichung ist eine bunte Mischung aus theoretischen Grundlagen und Praxiserfahrungen. In diesem letzten Teil werden konkrete auf die Lernziele (ganzheitliche und sprachliche Förderung der Kinder) und Methoden abgestimmte Beispiele für bewährte Verfahren vorgestellt. Sie gehen von den humanistischen Zugängen der Gestaltpädagogik und des erlebnisbasierten Lernens (Flow Lernen nach Cornella) aus. Diese wurden im Rahmen des Projektes BIG SK-AT ausgearbeitet und an Kindergärten und Volksschulen und unter unterschiedlichen Rahmenbedingungen in der Slowakei und in Österreich ausprobiert.

Hier wollen wir bemerken, dass die Organisation der einzelnen Einheiten einerseits länderspezifisch, andererseits institutionell bedingt war. Die größten Unterschiede zeigten sich vor allem im Kindergartenbereich in den Zeitbedingungen. In der Slowakei wurde das Angebot als freiwillige Aktivität am Nachmittag innerhalb von 30 Min. realisiert, wobei in Niederösterreich die Vermittlung der Nachbarsprache Slowakisch als Bestandteil des Kindergartenalltags betrachtet wird und manchmal sogar einen ganzen Vormittag dauern kann.

Die Beispiele sind thematisch abwechslungsreich, an den Interessen der jeweiligen Altersgruppe orientiert und bestimmten Kompetenzbereichen nach Flow¹ zuzuordnen. Manche der Beispiele stehen selbstständig, andere knüpfen inhaltlich aneinander an. Wir verstehen sie als Musterbeispiele für die ganzheitliche Entwicklung der Kinder, sie lassen jedoch noch genügend Spielraum für Kreativität und Gestaltungsfreiheit der Lehrer*innen und Sprachlektoren*innen.

Jedes Beispiel liefert:

1. Informationen über die **Rahmenbedingungen**, unter denen es erfolgreich realisiert wurde. Parameter dafür sind die Sozialform, das Alter der Kinder, die Dauer, die Räumlichkeiten und Materialien, diese können flexibel eingesetzt werden.
2. **Lernzielbeschreibungen** wurden auf die Entwicklung der sozial-emotionalen Kompetenzen und der Sprachkompetenzen ausgerichtet und behandeln folgende Themen: Selbsterkennen und das Erkennen von Anderen, das Suchen von Gemeinsamkeiten, Entwicklung von Wir-Gefühl, Wichtigkeit von jedem Gruppenmitglied, die Förderung des kindlichen Selbstvertrauens und die Wahrnehmung von sich selbst und der Anderen. All die Themen fanden im Kontext der Sprachbildung statt, in dem die Kinder spielerisch neue Vokabeln, Wortgruppen und Sätze gelernt haben, ohne sich des Lernprozesses bewusst zu werden.
3. Der Vorschlag für mögliches **Sprachmaterial** bietet konkrete sprachliche Mittel in den gegebenen Sprachen (Deutsch – Slowakisch), kann aber auch als Inspiration für andere Sprachen dienen.
4. Bei der **Beschreibung des Angebots** wird Schritt für Schritt der Verlauf der Situation beschrieben. Die Beispiele wurden so ausgewählt, damit sie Impulse für kindliche Emotionen und Motivation setzen und damit das Behalten unterstützen.
5. **Alltagsbezug und methodische Tipps** für weitere sprachliche Aktivitäten dienen dazu, die Erfahrungen aus der Erprobung festzuhalten, Ideen zur Weiterführung der Situation im KG und in der Volksschule anzubieten.

Für Detailfragen steht Ihnen die Autorin des jeweiligen Beispiels zur Verfügung.

Wir haben uns dabei auf das Erfahrungswissen der Deutschlehrer*innen und Muttersprachlichen Mitarbeiterinnen (Slowakischlektorinnen in NÖ) gestützt, ihre Erfahrungen dokumentiert und reflektiert. Aus den Ergebnissen gemeinsamer Reflexionen haben wir folgende Vorschläge für die pädagogische Haltung bei der integrierten Vermittlung der sozial-emotionalen Kompetenzen und Sprachkompetenzen im Kindergarten und in der Schule formuliert:

- bilden Sie eine lernförderliche und stressfreie Umgebung, die genügend interessante Impulse für eigene Aktivität der Kinder bietet, in denen sich soziale Prozesse im geschützten Rahmen entwickeln können,
- unterstützen Sie das Kind in seiner Interaktion mit anderen Kindern und Erwachsenen, sowohl bei alltäglichen als auch pädagogischen Aktivitäten,
- lassen Sie das Kind eigene Erfahrungen machen und unterstützen Sie das Kind dabei, so geben Sie ihm emotionale Sicherheit,
- seien Sie ein positives Vorbild auch im Umgang mit Emotionen, für soziale Interaktion, Problemlösungen oder Empathie,
- lassen Sie die Kinder, eigene Lösungen suchen und sich dann für eine davon entscheiden.

Rukavička (1)

Organizačná forma:	Práca v pléne, samostatná práca
Vek detí:	Škôlka: 5 – 6 rokov, 1. stupeň ZŠ: 6 – 8 rokov
Čas:	45 minút
Miesto:	Trieda
Materiály:	veľká rukavica vystrihnutá z farebného papiera (Príloha 1) obrázky zvierat (napr. z detských časopisov) – myš, zajac, žaba, líška, vlk, medveď, ježko, diviak, maska – pre každé dieťa (<i>rôzne predlohy sú dostupné napríklad na https://www.kinder-malvorlagen.com/zum-ausmalen/vorlagen-masken-basteln.php</i>), vankúše, farbičky, farebné papiere
Ciele:	Porozumenie a produkcia zvieratok z príbehu v nemeckom jazyku. Tréning kooperácie a práce v skupine pri spoločnej dramatizácii
Jazykový materiál/ zapojenie viacjazyčnosti:	der Handschuh – rukavica das Mäuschen – myška das Häschen – zajko der Fröschchen – žabka der Igel – ježko der Fuchs – líška der Wolf – vlk das Wildschwein – diviak der Bär – medveď
Popis činnosti:	Rukavička (15 min.) Všetci sa usadia do kruhu. Vyučujúci/a položí do stredu zatvorenú rukavicu a každé dieťa dostane obrázok jedného zvieratka. Deti si prezrú obrázky zvieratiek, ktoré dostali, môžu si ich samé vystrihnúť alebo vyfarbiť, potom si ich spoločne povedia po nemecky: myška – Mäuschen zajko – Häschen žabka – Fröschchen ježko – Igel líška – Fuchs vlk – Wolf diviak – Wildschwein medveď – Bär Deti sa následne oboznámia s príbehom o mužovi, ktorý šiel v zime lesom a stratil tam rukavicu (Príloha 2). Ich úlohou je počas počúvania vkladať do rukavice zvieratká tak, ako to počujú v príbehu. Keď si medveď kýchne, vysypú zvieratká z rukavice von. Pri druhom počúvaní budú počuť zvieratká už len v NJ a skúsia ich znova v správnom poradí vkladať do rukavice. Potom možno zvieratká do otvorenej rukavice nalepiť a vystaviť si ju v triede. Dramatizácia (30 Min) Každé dieťa dostane škrabošku a vymaľuje a dozdobí si ju podľa toho, aké zvieratko z príbehu chce byť. Vyučujúci/a zatiaľ z vankúšov/matracov/vakov vyrobí v triede „rukavicu“ (ohraničí nejaký priestor), do ktorej sa potom môžu deti-zvieratká skryť pred zimou. Keď sú škrabošky hotové, deti si ich nasadia, znova počúvajú príbeh a podľa toho, aké zvieratko kto je, vlezie do „rukavičky“. Keď si medveď kýchne, všetci z nej vybehnú.
Ďalšie metodické podnety:	Ak sú deti jazykovo zdatnejšie, možno do príbehu zakomponovať napríklad frázu: „Mach/t bitte Platz für mich!/ Lass/t mich rein“
Nadväznosť na každodenné činnosti:	Aktivita sa hodí v zimnom ročnom období, ale môže sa napríklad spojiť aj s témou oblečenie.
Kontakt:	Ivica Kolečáni Lenčová, ivica.lencova@gmail.com Eva Brunovská, evabrunovska@gmail.com Mária Dovičák, majka.hyllova@gmail.com

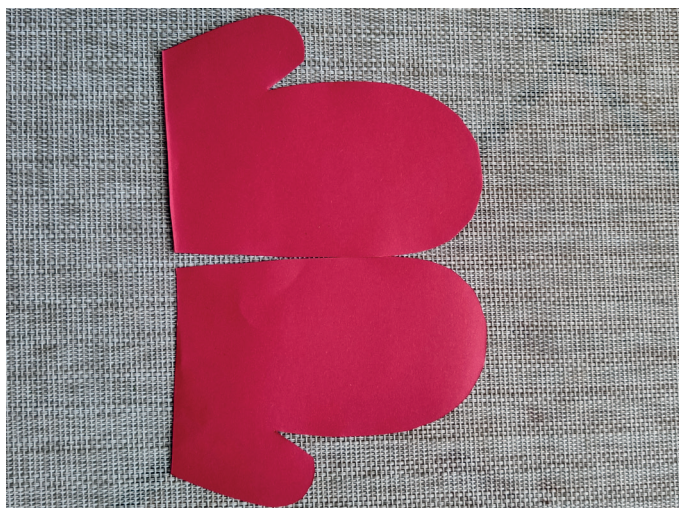

Der Handschuh (1)

Sozialform:	Plenumsarbeit, Einzelarbeit
Alter der Kinder:	Kindergarten: 5 – 6 Jahre, Primarbereich: 6 – 8 Jahre
Dauer:	45 Minuten
Räumlichkeiten:	Klassenzimmer
Materialien:	Ein großer Papierhandschuh (Vorschlag - Anhang 1) Tierbilder (z.B. aus Kinderzeitschriften) – Maus, Hase, Frosch, Fuchs, Wolf, Bär, Igel, Wildschwein, Maske – für jedes Kind eine (verschiedene Masken-Vorlagen sind abrufbar unter https://www.kinder-malvorlagen.com/zum-ausmalen/vorlagen-masken-basteln.php), verschiedene Kissen, Farbstifte, Tonpapier
Ziele:	Neuen Wortschatz (Tiere) verstehen und produzieren Bei der Dramatisierung Kooperation und Arbeit in einer Gruppe üben
Sprachmaterial/ Einbindung der Mehrsprachigkeit:	der Handschuh – rukavica das Mäuschen – myška das Häschen – zajko der Fröschchen – žabka der Igel – ježko der Fuchs – líška der Wolf – vlk das Wildschwein – diviak der Bär – medveď
Beschreibung des Angebots:	Handschuh (15 Min) Alle sitzen im Kreis, in die Mitte wird der Papierhandschuh gelegt und jedes Kind bekommt ein Bild mit einem Tier (die Kinder können das Bild selbst ausschneiden oder ausmalen). Dann werden alle Tiere auf Deutsch gesagt: myška – Mäuschen zajko – Häschen žabka – Fröschchen ježko – Igel líška – Fuchs vlk – Wolf diviak – Wildschwein medveď – Bär Die Kinder machen sich mit der Geschichte über einen Mann bekannt, der im Winter durch einen Wald ging und dabei seinen Handschuh verlor. (Anhang 3). Während des Zuhörens legen sie die Tiere in richtiger Reihenfolge in den Handschuh. Wenn der Bär niest, werden alle Tiere aus dem Handschuh ausgeschüttet. Beim zweiten Mal werden die Tiere nur auf Deutsch gesagt und die Kinder versuchen sie wieder in richtiger Reihenfolge in den Handschuh zu legen. Anschließend kann man die Tiere in den offenen Handschuh aufkleben und im Klassenzimmer ausstellen. Dramatisierung (30 Min) Jedes Kind bekommt eine Maske, die danach fertig gemacht wird (mit Tonpapier, Farbstiften etc.), welches Tier aus der Geschichte das Kind darstellen möchte. Die Lehrkraft macht inzwischen aus den Kissen einen „Handschuh“ (sie grenzt bestimmten Raum ab), in den sich dann die Kinder als Tiere vor der Kälte verstecken können. Wenn die Masken fertig sind, werden sie aufgesetzt, die Geschichte wird nochmals vorgelesen und je nachdem, wer welches Tier darstellt, schlüpf er/sie in den „Handschuh“. Wenn der Bär niest, laufen alle hinaus.
Weitere sprachmethodische Anregungen:	In die Geschichte kann man wiederholende Phrasen eingliedern wie „Mach/t bitte Platz für mich!/ Lass/t mich rein!“
Anbindung an den Alltag:	Der Stundenvorschlag eignet sich zwar sehr gut für die Winterzeit, doch ist aber auch mit dem Thema „Kleidung“ realisierbar.
Fragen bitte an:	Ivica Kolečáni Lenčová, ivica.lencova@gmail.com Eva Brunovská, evabrunovska@gmail.com Mária Dovičák, majka.hyllova@gmail.com

Prílohy/Anhänge:

Príloha 1: Rukavica (vzor)/ **Anhang 1:** Der Handschuh (Beispiel)

Príloha 2: Príbeh o stratenej rukavičke (podľa ukrajinskej rozprávky)

Bolo veľmi chladno a jeden roľník potreboval drevo do svojej pecky, aby si mohol zakúriť. Obliekol si teplú čiapku, hrubý kabát a vlnené rukavice. Ako cestou zbieral drevo, dal si jednu rukavicu do vrecka. Rukavička sa však vo vrecku nudila a preto urobila hop – a ostala ležať v krásnej zasneženej krajine.

Rukavička si ležala a ležala, keď tu zrazu prišla uzímená myška (Mäuschen), chvíľku sa obzerala, rukavičku oňuchávala a nakoniec šup – vliezla dovnútra. O chvíľu prišiel uzímený zajko (Häschen), chvíľku sa obzeral, rukavičku oňuchával a nakoniec šup – vliezol aj on dovnútra.

O chvíľu prišla uzímená žabka (Fröschchen), chvíľku sa obzerala, rukavičku oňuchávala a nakoniec šup – vliezla dovnútra aj ona.

O chvíľu prišiel uzímený ježko (Igel), chvíľku sa obzeral, rukavičku oňuchával a nakoniec šup – vliezol aj on dovnútra.

O chvíľu prišla uzímená líška (Fuchs), chvíľku sa obzerala, rukavičku oňuchávala a nakoniec šup – vliezla dovnútra aj ona.

O chvíľu prišla uzímený vlk (Wolf), chvíľku sa obzeral, rukavičku oňuchával a nakoniec šup – vliezol aj on dovnútra.

O chvíľu prišla uzímený diviak (Wildschwein), chvíľku sa obzeral, rukavičku oňuchával a nakoniec šup – vliezol aj on dovnútra.

O chvíľu prišla uzímený medveď (Bär), chvíľku sa obzeral, rukavičku oňuchával a nakoniec šup – vliezol aj on dovnútra.

A tak boli v rukavičke myška – Mäuschen, zajko – Häschen, žabka – Fröschchen, ježko – Igel, líška – Fuchs, vlk – Wolf, diviak – Wildschwein a medveď – Bär, keď tu zrazu medveď – Bär urobil hap-čiii a všetky zvieratka z rukavičky vyleteli von do snehu.

Anhang 3: Die Geschichte über den verlorenen Handschuh (nach einer ukrainischen Geschichte)

Es war sehr kalt und es gab kein Holz mehr für den Ofen in einem Bauernhaus. Der Bauer zog sich also eine warme Mütze, einen warmen Mantel und warme Wollhandschuhe an. Als er unterwegs das Holz sammelte, legte er einen seiner Handschuhe in die Manteltasche. Bald wurde es dem Handschuh in der Manteltasche zu langweilig. Er machte – hopp und lag plötzlich in einer wunderschönen Schneelandschaft.

Der Handschuh lag und lag. Da kam ein durchgefrorenes Mäuschen. Es schaute sich erst um, dann beroch es den Handschuh und schwupp – es ging hinein.

Kurz später kam ein durchgefrorenes Häschen. Es schaute sich erst um, dann beroch es den Handschuh und schwupp – es ging hinein.

Bald darauf kam ein durchgefrorenes Fröschchen. Es schaute sich erst um, dann beroch den Handschuh und dann schwupp – es ging hinein.

Kurz später kam ein durchgefrorener Igel. Er schaute sich erst um, dann beroch er den Handschuh und schwupp – er ging hinein.

Bald darauf kam ein durchgefrorener Fuchs. Er schaute sich erst um, dann beroch er den Handschuh und schwupp – er ging hinein.

Dann kam ein durchgefrorener Wolf. Er schaute sich erst um, dann beroch er den Handschuh und schwupp – er ging hinein. Danach kam ein durchgefrorenes Wildschwein. Es schaute sich erst um, dann beroch es den Handschuh und schwupp – es ging hinein.

Etwas später kam ein großer durchgefrorener Bär. Er schaute sich erst um, dann beroch er den Handschuh und schwupp – er ging hinein.

Und so waren im Handschuh myška – Mäuschen, zajko – Häschen, žabka – Fröschchen, ježko – Igel, líška – Fuchs, vlk – Wolf, diviak – Wildschwein a medveď – Bär, bis plötzlich der Bär hatschi machte und alle Tiere aus dem Handschuh herausflogen.

Môj dom, moja škôlka, moje ihrisko sú moje obľúbené miesta (1)

Organizačná forma:	individuálne, malá skupina		
Vek detí:	deti v predškolskom veku		
Čas:	maximálne 30 minút, plus čas na prechádzku		
Miesto:	skupinová miestnosť, spoločná prechádzka po dedine		
Materiály:	a) veľký plagát na zhotovenie mapy b) kresliace/maľovacie potreby c) farebné nalepovacie body/prípadne pečiatky		
Ciele:	<ul style="list-style-type: none">• vnímanie vlastných pocitov a schopnosť• pomenovať obľúbené miesta• zažiť pocit príslušnosti ku krajine, dedine, rodine a škôlke• zbieranie skúseností vo vzájomnej komunikácii		
Jazykový materiál/ zapojenie viacjazyčnosti: KiGa Hainburg, Zdroj: J. Sládkovičová	<table border="0"><tr><td>materská škola/škôlka škola ihrisko dom záhrada les obchod vidieť bývať chodiť môj/moja/moje tvoj/tvoja/tvoje náš/naša/naše váš/vaša/vaše pred za Kde je tvoj/váš...? To je môj/ náš ...</td><td>der Kindergarten die Schule der Spielplatz das Haus der Garten der Wald das Geschäft sehen wohnen gehen mein/meine/mein dein/deine/dein unser/unsere/unsere euer/eure/euer vor hinter Wo ist dein/euer ...? Das ist mein/unsere</td></tr></table>	materská škola/škôlka škola ihrisko dom záhrada les obchod vidieť bývať chodiť môj/moja/moje tvoj/tvoja/tvoje náš/naša/naše váš/vaša/vaše pred za Kde je tvoj/váš...? To je môj/ náš ...	der Kindergarten die Schule der Spielplatz das Haus der Garten der Wald das Geschäft sehen wohnen gehen mein/meine/mein dein/deine/dein unser/unsere/unsere euer/eure/euer vor hinter Wo ist dein/euer ...? Das ist mein/unsere
materská škola/škôlka škola ihrisko dom záhrada les obchod vidieť bývať chodiť môj/moja/moje tvoj/tvoja/tvoje náš/naša/naše váš/vaša/vaše pred za Kde je tvoj/váš...? To je môj/ náš ...	der Kindergarten die Schule der Spielplatz das Haus der Garten der Wald das Geschäft sehen wohnen gehen mein/meine/mein dein/deine/dein unser/unsere/unsere euer/eure/euer vor hinter Wo ist dein/euer ...? Das ist mein/unsere		
Popis činnosti:	<ol style="list-style-type: none">1. S deťmi a pedagogičkou ideme na prechádzku po dedine, počas ktorej deti pomenúvajú dôležité miesta. Ukážu ostatným, kde bývajú a menujú ulicu a číslo domu. Prípadne prinesú fotografie týchto miest a pomenujú ich spolu s deťmi.2. V škôlke po prechádzke spoločne vytvoríme mapu dediny s našimi obľúbenými miestami. Najskôr poprosíme deti, aby nakreslili vlastný dom a ešte jedno obľúbené miesto. Potom sa opýtame detí, kde sú na mape umiestnené miesta, ktoré sme navštívili: Kde je kostol/materská škola/škola/ parkovisko/ obchod/ tvoj dom? Wo ist auf der Karte die Kirche/der Kindergarten/die Schule/der Parkplatz/das Geschäft/das Haus? Jednotlivé obrázky sa nalepia na mapu.3. Hotovú mapu deti potom predstavia a pomenujú jednotlivé miesta. Pritom použijú frázu: To je môj dom/moje ihrisko/naša materská škola. Das ist mein Haus/mein Spielplatz/unsere Kindergarten.4. Nakoniec dostane každé dieťa viaceré nalepovacie body v jednej farbe a nalepí ich tam, kde rado je alebo rado ide. Prípadne môžeme použiť pečiatky. Tam, kde je nalepených/napečiatkovaných najviac bodov, môžeme označiť ako spoločné najobľúbenejšie miesto. Materská škola je naše obľúbené miesto. Der Kindergarten ist unser Lieblingsplatz.		
Ďalšie metodické podnety:	Rozprávame sa s deťmi o tom, čo majú robiť, keď sa niekde stratia. Pritom poprosíme deti, aby seba a svojich rodičov predstavili a povedali ich adresu.		
Nadväznosť na každodenné činnosti:	Deti sa premiestňujú každý deň z domu do škôlky. Idú každý deň určitú cestu, ktorú tiež môžu ukázať druhým. Tým sa môže všedný deň každého dieťaťa prežiť v skupine. Predškôláci by mohli ukázať, ktorou cestou pôjdu budúci rok do školy.		
Kontakt:	Kristina Melnik, k.melnikr@gmail.com		

Mein Haus, mein Kindergarten, mein Spielplatz sind meine Lieblingsplätze (1)

Sozialform:	Gruppe, Kleingruppe		
Alter der Kinder:	Vorschulkinder		
Dauer:	max. 30 Min. plus Zeit für den Spaziergang		
Räumlichkeiten:	Gruppenraum, gemeinsamer Spaziergang im Dorf		
Materialien:	großes Plakat für die Karte, Malsachen, Klebstoff, bunte Klebepunkte in unterschiedlichen Farben/Stempel		
Ziele:	<ul style="list-style-type: none"> • eigene Gefühle wahrnehmen und Lieblingsplätze benennen können • die Zugehörigkeit zum Land, Dorf, Familie und Kindergarten erleben • positive Erfahrungen in der Kommunikation sammeln 		
Sprachmaterialien/ Einbindung der Mehrsprachigkeit: <p>KiGa Margarethen am Moos, Foto: J. Roser</p>	<table border="0"> <tr> <td> materská škola/škôlka škola ihrisko dom záhrada les obchod vidiet bývať chodiť môj/moja/moje tvoj/tvoja/tvoje naš/naša/naše váš/vaša/vaše pred za Kde je tvoj/váš...? To je môj/ náš ... </td> <td> der Kindergarten die Schule der Spielplatz das Haus der Garten der Wald das Geschäft sehen wohnen gehen mein/meine/mein dein/deine/dein unser/unsere/unsere euer/eure/euer vor hinter Wo ist dein/euer ...? Das ist mein/unser </td> </tr> </table>	materská škola/škôlka škola ihrisko dom záhrada les obchod vidiet bývať chodiť môj/moja/moje tvoj/tvoja/tvoje naš/naša/naše váš/vaša/vaše pred za Kde je tvoj/váš...? To je môj/ náš ...	der Kindergarten die Schule der Spielplatz das Haus der Garten der Wald das Geschäft sehen wohnen gehen mein/meine/mein dein/deine/dein unser/unsere/unsere euer/eure/euer vor hinter Wo ist dein/euer ...? Das ist mein/unser
materská škola/škôlka škola ihrisko dom záhrada les obchod vidiet bývať chodiť môj/moja/moje tvoj/tvoja/tvoje naš/naša/naše váš/vaša/vaše pred za Kde je tvoj/váš...? To je môj/ náš ...	der Kindergarten die Schule der Spielplatz das Haus der Garten der Wald das Geschäft sehen wohnen gehen mein/meine/mein dein/deine/dein unser/unsere/unsere euer/eure/euer vor hinter Wo ist dein/euer ...? Das ist mein/unser		
Beschreibung des Angebots:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wir machen mit den Kindern und der Pädagogin ein Spaziergang im Dorf und die Kinder benennen die wichtigen Plätze. Sie zeigen den anderen, wo sie wohnen und nennen die Straße und Hausnummer. Alternativ bringen wir Fotos von den Plätzen mit und benennen sie mit den Kindern. 2. Zurück im KiGa erstellen wir gemeinsam mit den Kindern eine Dorfkarte mit unseren Lieblingsplätzen. Zuerst bitten wir die Kinder, das eigene Haus und noch einen Lieblingsplatz zu malen. Dann fragen wir die Kinder, wo diese auf der Karte platziert werden; Kde je kostol/materská škola/škola/parkovisko/obchod/tvoj dom? Wo ist auf der Karte die Kirche/der Kindergarten/die Schule/der Parkplatz/das Geschäft/dein Haus? Die einzelnen Bilder werden auf die Karte geklebt. 3. Die Kinder stellen dann die fertige Karte vor und benennen die Plätze. Sie setzen dabei die Phrase: To je môj dom/moje ihrisko/naša materská škola. Das ist mein Haus/mein Spielplatz/unser Kindergarten. 4. Zum Schluss bekommt jedes Kind mehrere Klebepunkte in einer Farbe und kann die Punkte dorthin kleben, wo es gerne ist oder hingeht. Alternativ können wir Stempel verwenden. Wo die meisten Punkte kleben/gestempelt werden, kann man als gemeinsamen Lieblingsplatz benennen. Materská škola je naše oblúbené miesto. Der Kindergarten ist unser Lieblingsplatz. 		
Weiterführende sprachmethodische Anregungen:	Wir sprechen mit den Kindern darüber, was sie machen sollen, wenn sie irgendwo verloren gehen. Dabei bitten wir die Kinder, dass sie sich und ihre Eltern vorstellen und ihre Adresse sagen.		
Anbindung an den Alltag:	Die Kinder wechseln jeden Tag von zu Hause in den Kindergarten. So gehen sie jeden Tag einen bestimmten Weg, den sie auch den anderen zeigen können. Dadurch wird der Alltag jedes Kindes in der Gruppe miterlebt. Vorschulkinder könnten zeigen, welchen Weg sie nächstes Jahr zur Schule gehen.		
Fragen bitte an:	Kristina Melnik, k.melnikr@gmail.com		

Materiály okolo nás (2)

Organizačná forma:	Práca v pléne
Vek detí:	Primárny stupeň: 6-10 rokov
Čas:	45 minút
Miesto:	Školský dvor
Materiály:	kameň, tráva, list zo stromu, piesok, vetvička
Ciele:	Oboznámenie žiakov s názvami materiálov okolo nás v nemčine. Uvedenie si prítomnosti rôznych materiálov v našom okolí.
Jazykový materiál/ zapojenie viacjazyčnosti:	der Stein – kameň das Gras – tráva das Blatt – list der Sand – piesok das Holz – drevo das Papier – papier die Schere – nožnice Ich habe gewonnen! – Vyhral/a som!
Popis činnosti:	<p>Oboznámenie sa so slovnou zásobou (10 min) Vyučujúci/a predstaví deťom jednotlivé predmety: Stein, Gras, Blatt, Sand, Holz. Potom sa pýta: „Was ist das?“, deti spoločne odpovedajú najskôr po slovensky, potom s pomocou učiteľa aj v nemčine: (Das ist) Stein... Keď už slovíčka poznajú, zoradia sa do radu a so zatvorenými očami musia uhádnuť, aký predmet im vyučujúci/a vloží do ruky</p> <p>Hra na molekuly (10 min) Deti sa pohybujú po školskom dvore, potom vyučujúci/a zahlási do akej molekuly sa majú pospájať. Napr: Molekül drei. Ich úlohou je pochytať sa za ruky tak, aby vytvorili trojčlenné skupiny – molekuly. Hra sa opakuje, pričom sa mení veľkosť molekuly. Následne možno plynulo prejsť k ďalšej aktivite.</p> <p>Vidíš...? (15 min) Vyučujúci/a sa pýta na všetky materiály, o ktorých sa doteraz rozprávali: Siehst du... (Stein)? Deti ukážu, kde sa daný materiál nachádza. Každá skupinka dostane za úlohu priniesť jeden z materiálov. Z prineseného materiálu skúsia vytvoriť nemecký výraz pre daný materiál (napr. do piesku napíšu Sand, z trávy poskladajú Gras). Potom si všetci spoločne celú výstavu prezrú.</p> <p>Kameň, papier, nožnice (10 min) Deti rozdelíme na dve rovnaké skupiny, postavajú sa oproti sebe. Po štarte prvý zo skupiny pribehnú do stredu k vyučujúcemu/vyučujúcej. Zahrajú si hru „Schere-Stein-Papier“. Kto vyhral (Ich habe gewonnen.) pokračuje na druhú stranu. Porazený sa vracia. Vyhráva tím, ktorý ako prvý prejde na druhú stranu.</p>
Ďalšie metodické podnety:	Niektoré aktivity sa dajú robiť aj vo vnútri, avšak niektoré sú viazané na priaznivé počasie.
Nadväznosť na každodenné činnosti:	Aktivity nie sú viazané na ročné obdobie a preto ich možno zaradiť hocikedy cez školský rok. Na jeseň možno urobiť podobnú aktivitu s gaštanmi, bukvicami, šípkami či orechmi.
Kontakt:	Silvia Kováčová, silvi.kovac@gmail.com Ivica Kolečáni Lenčová, ivica.lencova@gmail.com

Materialien um uns herum (2)

Sozialform:	Plenumsarbeit, Gruppenarbeit
Alter der Kinder:	Primarstufe: 6 – 10 Jahre
Dauer:	45 Minuten
Räumlichkeiten:	Schulhof
Materialien:	Stein, Grashalme, Blatt, Sand, Zweiglein
Ziele:	Bekanntmachung mit Materialien um uns herum auf Deutsch. Sensibilisierung für die Anwesenheit von verschiedenen Materialien in der Umgebung.
Sprachmaterialien/ Einbindung der Mehrsprachigkeit:	der Stein – kameň das Gras – tráva das Blatt – list der Sand – piesok das Holz – drevo das Papier – papier die Schere – nožnice Ich habe gewonnen! – Vyhral/a som!
Beschreibung des Angebots:	<p>Neuer Wortschatz (10 Min) Die Lehrkraft stellt einzelne Materialien vor: Stein, Gras, Blatt, Sand, Holz. Dann fragt sie: „Was ist das?“, die Kinder antworten erst auf Slowakisch (To je kameň), dann mithilfe der Lektorin auf Deutsch (Das ist Stein) Wenn die neuen Vokabeln eingeübt sind, stehen die Kinder in einer Reihe nebeneinander, die Augen sind zu. Jede(r) muss raten, welches Material ihr/ihm die Lektorin in die Hand legt.</p> <p>Molekülspiel (10 Min) Die Kinder bewegen sich frei auf dem Schulhof. Die Lektorin sagt die Zahl, die ein Molekül bildet, z.B. Molekül drei. Die Kinder bilden dreigliedrige Gruppen – Moleküle. Es folgen andere Zahlen und wenn das Spiel zu Ende ist, bleiben die Kinder weiterhin in Gruppen</p> <p>Siehst du? (15 Min) Auf dem Schulhof fragt man die Kinder nach allen Materialien, die am Anfang gelernt wurden: Siehst du Stein/Gras/ein Blatt/Sand/Holz? Die Kinder zeigen jeweils die Richtung ihres Vorkommens. Jeder Gruppe wird dann ein Material zugeteilt und ihre Aufgabe ist eine bestimmte Menge davon zu versorgen. Daraus wird dann die deutsche Bezeichnung des jeweiligen Materials auf eigene Art und Weise geschrieben (z.B. SAND im Sand geschrieben, GRAS aus Grashalmen...) Anschließend schauen sich alle Kinder die kleine Ausstellung an.</p> <p>Schere-Stein-Papier (10 Min) Die Kinder werden in 2 Gruppen geteilt, die Spielregeln werden aufgefrischt (Stein schlägt die Schere, die Schere schlägt Papier, Papier schlägt Stein). Die 2 Gruppen stehen sich gegenüber. Die Gruppenersten laufen in die Mitte, wo die Lektorin steht und spielen Schere-Stein-Papier/Schnick-Schnack-Schnuck. Beide, der Gewinner (Ich habe gewonnen.) und der Verlierer gehen auf die Seite des Verlierers. Die Gruppe, deren Mitglieder es als erste auf die andere Seite schaffen, gewinnt.</p>
Weiterführende sprachmethodische Anregungen:	Manche Aktivitäten kann man auch drinnen verwirklichen, andere sind nur draußen realisierbar.
Anbindung an den Alltag:	Dieser Stundenvorschlag ist an keine konkrete Jahreszeit gebunden und man kann ihn jederzeit einsetzen. In Verbindung mit Jahreszeiten stehen noch andere Materialien zur Verfügung, z.B. Kastanien, Eicheln, Hagebutten, Nüsse oder Buchecker.
Fragen an:	Silvia Kováčová, silvi.kovac@gmail.com Ivica Kolečáni Lenčová, ivica.lencova@gmail.com

Prílohy/ Anhänge:

Dodatočné aktivity/ Zusätzliche Aktivitäten:

Hörst du es?

Príprava: Do nepriehľadných malých obalov (napr. z Kinder-vajíčok) dáme jednotlivé materiály vždy 2x: piesok, kúsky dreva, kamienky, kamene... Každé dieťa by malo mať jeden exemplár.

Aktivita: Nádobky rozdáme. Úlohou detí je rozoznať pomocou sluchu, ktoré dve nádoby k sebe patria. Keď každý našiel svoju dvojicu, pozrú si obsah nádobiek.

Ľudia zvyčajne vnímajú svet hlavne pomocou zraku. Táto aktivita prináša zapojenie ostatných zmyslov, predovšetkým sluchu.

Hörst du es?

Vorbereitung: In undurchsichtige, kleine Verpackungen (z.B. Kinder-Surprise-Kapseln) werden einzelne Materialien gegeben, jeweils 2x: Sand, Holz, Steine, Kies, Grashälme, Nüsse. Jedes Kind sollte eine Kapsel haben.

Verlauf: Die Kapseln werden an Kinder verteilt. Die Kinder sollten nur mithilfe des Gehörs bestimmen, welche 2 Kapseln zusammengehören. Wenn die Paare bestimmt sind, werden die Kapseln geöffnet und der Inhalt benannt.

Die Menschen nehmen die Welt meistens mit den Augen wahr. Beschriebene Tätigkeit schaltet auch andere Sinne ein, vor allem das Gehör.

Steine bemalen

Príprava: fixky alebo vodové farby

Aktivita: Na nájdené ploché kamienky si deti namaľujú zvieratká ako lienky, chrobáčky, ornamentey.

Steine bemalen

Vorbereitung: Filzstifte oder Wasserfarben

Verlauf: Gesammelte flache Steine bemalen die Kinder beliebig mit Tieren wie Marienkäfer, Käfer oder Ornamenten.

Poznámky/Notizen:

To robím rád/rada (2)

Organizačná forma:	Individuálne, malá skupina detí		
Vek detí:	5 – 6 ročné deti		
Čas:	Maximálne 30 minút, plus čas na fotky		
Miesto:	Skupinová miestnosť/trieda, multifunkčná miestnosť, telocvičňa		
Materiály:	1. Obrázky s hlavnými pojmami : hudba, šport, umenie 2. Obrázky s otáznikmi 3. Štipce s menovkami detí 4. Kresliace/maľovacie potreby		
Ciele:	<ul style="list-style-type: none">• Vnímanie vlastných záľub a predností, schopnosť pomenovať ich• Priradenie nadradených pojmov k podradeným pojmom• Rozpoznanie a vnímanie spoločných znakov a rozdielov		
Jazykový materiál/ zapojenie viacjazyčnosti:	<table border="0"><tr><td>lopta trampolína hojdačka kolobežka bicykel rád/rada maľovať cvičiť tancovať plávať bicyklovať sahrať futbal/ hokej-hráť futbal/hokej hrať sa s kamarátom ísť na prechádzku Čo robíš rád? Aj ty rád/rada?</td><td>der Ball das Trampolin die Schaukel der Roller das Fahrrad gern/gerne malen turnen tanzen schwimmen Rad fahren spielen Fußball/ Eishockey mit einem Freund spielen spazieren gehen Was machst du gern?du auch gerne?</td></tr></table>	lopta trampolína hojdačka kolobežka bicykel rád/rada maľovať cvičiť tancovať plávať bicyklovať sahrať futbal/ hokej-hráť futbal/hokej hrať sa s kamarátom ísť na prechádzku Čo robíš rád? Aj ty rád/rada?	der Ball das Trampolin die Schaukel der Roller das Fahrrad gern/gerne malen turnen tanzen schwimmen Rad fahren spielen Fußball/ Eishockey mit einem Freund spielen spazieren gehen Was machst du gern?du auch gerne?
lopta trampolína hojdačka kolobežka bicykel rád/rada maľovať cvičiť tancovať plávať bicyklovať sahrať futbal/ hokej-hráť futbal/hokej hrať sa s kamarátom ísť na prechádzku Čo robíš rád? Aj ty rád/rada?	der Ball das Trampolin die Schaukel der Roller das Fahrrad gern/gerne malen turnen tanzen schwimmen Rad fahren spielen Fußball/ Eishockey mit einem Freund spielen spazieren gehen Was machst du gern?du auch gerne?		
Popis činnosti:	<p>1. Rozprávame deťom, čo my radi robíme a ukážeme pritom obrázky s našimi obľúbenými aktivitami. Použijeme pritom nasledovné frázy: "Ja rada/rád maľujem."/ "Ich male gern.", "Hráť rád futbal."/ "Ich spiele gern Fußball", "Rada tancujem."/ "Ich tanz gern." Kladíme dôraz na to, aby sme použili už známu slovnú zásobu.</p> <p>2. Potom sa pýtame detí, či aj oni robia rady rovnaké aktivity ako my: "Kto rád maľuje?"/ "Wer malt gern?" "Kto rád hrá futbal?"/ "Wer spielt gern Fußball?" "Kto rád tancuje?"/ "Wer tanzt gerne?" Deti sa postaví k obrázku so zodpovedajúcou aktivitou.</p> <p>3. Položíme otázku ešte raz a povzbudíme deti k jednoduchým odpovediam: "Alex hrá rád futbal."/ "Alex spielt gern Fußball." "Simone rada tancuje."/ "Simone tanzt gerne."</p> <p>4. Položíme na podlahu obrázok s veľkým otáznikom a hráme s deťmi pantomímu</p> <p>5. Nakoniec deti maľujú ich obľúbenú aktivitu. Z obrázkov zostavíme obrazovú galériu, ktorú potom s deťmi „navštívime“. Pri obrázkoch deti hádajú, akú obľúbenú aktivitu obrázok zobrazuje. Deti môžu pritom použiť frázy: "XY rada/rád...."/ "XYgerne."</p>		
Ďalšie metodické podnety:	Ako pokračovanie môžeme deťom prečítať príbeh Slon a had (Zdroj:viď "Zdroj"). Porozprávať sa s deťmi o tom, čo vie dobre robiť slon a čo had.. Následne povedia deti samé, čo ony dobre ovládajú.		
Nadväznosť na každodenné činnosti:	Zapojením individuálnych záujmov detí do hlavnej témy rozhovoru môžeme deťom dať impulzy na ďalšie rozhovory.		
Kontakt:	Jaroslava Sládkovičová, jarka.sladkovic@gmail.com		

Das mache ich gern (2)

Sozialform:	individuell, Kleingruppe		
Alter der Kinder:	5 – 6 Jahre Kinder		
Dauer:	max. 30 Min., plus Zeit für die Fotos		
Räumlichkeiten:	Gruppenraum/Multifunktionsraum am Tisch, Turnsaal		
Materialien:	Bilder mit Oberbegriffen – Musik, Sport, Kunst, Bild mit Fragezeichen, Wäscheklammern mit den Namen der Kinder oder Namenskärtchen, Malsachen		
Ziele:	<ul style="list-style-type: none"> • eigene Vorlieben/Stärken wahrnehmen und benennen können • Begriffe zu Oberbegriffen zuordnen können • Gemeinsamkeiten und Unterschiede in der Gruppe erkennen und wahrnehmen 		
Sprachmaterialien/ Einbindung der Mehrsprachigkeit:	<table border="0"> <tr> <td style="vertical-align: top;"> lopta trampolína hojdačka kolobežka bicykel rád/rada maľovať cvičiť tancovať plávať bicyklovať sahrať futbal/ hokej-hrám futbal/hokej hrať sa s kamarátom ísť na prechádzku Čo robíš rád? Aj ty rád/rada? </td> <td style="vertical-align: top;"> der Ball das Trampolin die Schaukel der Roller das Fahrrad gern/gerne malen turnen tanzen schwimmen Rad fahren spielen Fußball/ Eishockey mit einem Freund spielen spazieren gehen Was machst du gern?du auch gerne? </td> </tr> </table>	lopta trampolína hojdačka kolobežka bicykel rád/rada maľovať cvičiť tancovať plávať bicyklovať sahrať futbal/ hokej-hrám futbal/hokej hrať sa s kamarátom ísť na prechádzku Čo robíš rád? Aj ty rád/rada?	der Ball das Trampolin die Schaukel der Roller das Fahrrad gern/gerne malen turnen tanzen schwimmen Rad fahren spielen Fußball/ Eishockey mit einem Freund spielen spazieren gehen Was machst du gern?du auch gerne?
lopta trampolína hojdačka kolobežka bicykel rád/rada maľovať cvičiť tancovať plávať bicyklovať sahrať futbal/ hokej-hrám futbal/hokej hrať sa s kamarátom ísť na prechádzku Čo robíš rád? Aj ty rád/rada?	der Ball das Trampolin die Schaukel der Roller das Fahrrad gern/gerne malen turnen tanzen schwimmen Rad fahren spielen Fußball/ Eishockey mit einem Freund spielen spazieren gehen Was machst du gern?du auch gerne?		
Beschreibung des Angebots:	<ol style="list-style-type: none"> Wir erzählen den Kindern, was wir gerne machen und zeigen dabei Bilder mit unserer Lieblingsaktivität. Wir setzen dabei folgende Phrase ein: „Ja rada/rád maľujem/hrám futbal/tancujem.“ „Ich male/spiele Fußball/tanze gern.“ Wir achten darauf, dass wir bekannte Wörter benutzen. Dann fragen wir die Kinder, ob sie auch gerne die gleichen Aktivitäten machen wie wir: „Kto rád maľuje/hrá futbal/tancuje?“ „Wer malt/ spielt Fußball/tanzt gern?“ Die Kinder stellen sich dabei zuerst zu dem Bild mir entsprechender Tätigkeit. Wir stellen die Frage noch mal und ermutigen die Kinder zu einfachen Antworten: „Alex hrá rád futbal. Simone rada tancuje.“ „Alex spielt gern Fußball. Simone tanzt gern.“ Wir legen auf den Boden ein Bild mit einem großen Fragezeichen und spielen mit den Kindern das Pantomime Spiel, bei dem die Aktivitäten geraten werden. Anschließend malen die Kinder ihre Lieblingsaktivität. Aus den Bildern machen wir eine Bildgalerie die wir dann mit den Kindern „besuchen“. Bei den einzelnen Bildern raten die Kinder, welche Lieblingsaktivität das Bild darstellt. Kinder können dabei die Phrase „XY rada/rád ...“ „XY ... gern.“ einsetzen. 		
Weiterführende sprachmethodische Anregungen:	Als Fortsetzung können wir den Kindern die Geschichte Elefant und Schlange vorlesen (Quellenhinweis siehe unten). Wir besprechen dann mit den Kindern, was kann die Schlange gut und was der Elefant. Dann können die Kinder selbst sagen, was sie gut machen können.		
Anbindung an den Alltag:	Durch Einbindung der individuellen Interessen der Kinder als Gesprächsthema können wir den Kindern Impulse zu weiteren Gesprächen geben.		
Fragen an:	Jaroslava Sládkovičová, jarka.sladkovic@gmail.com		

(Zdroj/Quelle: https://www.sprachkompetenz.at/kindergarten/aktuelles/aktuelles/?tx_ttnews%5Btt_news%5D=360&tx_ttnews%5BbackPid%5D=23)

Prílohy/ Anhänge:

Poznámky/Notizen:

Spoločný obrázok (3)

Organizačná forma:	Práca v pléne, práca vo dvojici
Vek detí:	1. stupeň ZŠ: 6 – 7 rokov
Čas:	30 minút
Miesto:	trieda
Materiály:	papiere väčšieho formátu, farbičky
Ciele:	Podpora a rozvoj spolupráce detí, pocit spolupatričnosti, dôvery a sebaistoty, vedieť sa spoľahnúť na seba aj na iných.
Jazykový materiál/ zapojenie viacjazyčnosti:	Táto aktivita je zameraná na neverbálnu komunikáciu, počas ktorej sa u detí rozvíjajú sociálne a emocionálne kompetencie.
Popis činnosti:	<p>V triede sa začne hovoriť o tom, ako sa medzi sebou môžu ľudia dorozumievať (hovorením, písaním, spevom). Možno sa dotknúť i toho, ako medzi sebou komunikujú zvieratá a rastliny. Deti sa oboznámia s tým, že v nasledovnej aktivite budú spolupracovať bez toho, aby povedali čo i len jedno slovo.</p> <p>Deti sa rozdelia do dvojíc. Každá dvojica dostane papier a farbičky. Úlohou dvojice je nakresliť spoločný obrázok bez toho, aby sa spolu rozprávali. Má to byť výsledok spoločnej práce, kde sa budú navzájom tolerovať a rešpektovať jeden druhého. Po skončení aktivity deti hovoria o spoločnom diele, o tom, ako sa dorozumievali a čo pri kreslení cítili.</p> <p>Úloha je veľmi kreatívna, umožňuje žiakovi byť tvorivým a zároveň rešpektovať druhého, spolupracovať s ním na spoločnom diele, akceptovať nápad druhého, resp. presadiť si svoj nápad.</p>
 <p>Deti zo ZŠ Za kasárňou, Zdroj: V. Slezáková</p>	
Ďalšie metodické podnety:	Záverečný rozhovor vedie učiteľ so žiakmi tak, aby hovorili o svojich pocitoch počas kreslenia. A tiež o tom, ako sa cítili, keď ich spolužiak nakreslil niečo iné, ako by si predstavovali. Žiaci si vymieňali skúsenosti a opisovali situácie, v ktorých tolerovali nápad spolužiaka alebo si presadili svoju predstavu o obrázku.
Nadväznosť na každodenné činnosti:	Sociálna forma práce vo dvojiciach umožňuje priamu interakciu, ktorá v uvedenej aktivite vedie k tolerancii, akceptovaniu toho druhého alebo asertívnemu presadeniu svojej predstavy.
Kontakt:	Ivica Kolečáni Lenčová, ivica.lencova@gmail.com Viera Slezáková, viera.sle@gmail.com

Gemeinsames Bild (3)

Sozialform:	Plenumsarbeit, Partnerarbeit
Alter der Kinder:	Primarbereich: 6 – 7 Jahre
Dauer:	30 Minuten
Räumlichkeiten:	Klassenzimmer
Materialien:	Papier (größeres Format), Farbstifte
Ziele:	Unterstützung und weitere Entfaltung von der Zusammenarbeit der Schüler Zusammengehörigkeits-, Vertrauens- und Selbstsicherheitsgefühl Verlass auf sich selbst und die anderen
Sprachmaterialien/ Einbindung der Mehrsprachigkeit:	Die Aktivität richtet sich an die nonverbale Kommunikation. Bei den Kindern werden soziale und emotionale Kompetenzen weiterentwickelt.
Beschreibung des Angebots:	<p>Im Klassenzimmer werden verschiedene Arten von zwischenmenschlicher Kommunikation besprochen wie Sprechen, Schreiben oder Singen. Die Kommunikation zwischen Tieren und Pflanzen kann man auch erwähnen.</p> <p>Die darauffolgende Aktivität verlangt von Schüler*innen eine Zusammenarbeit ohne Worte.</p> <p>Paare werden gebildet. Jedes Paar soll auf ein Blatt Papier ein gemeinsames Bild mit Farbstiften zeichnen, ohne miteinander zu sprechen. Das Bild soll das Ergebnis ihrer Zusammenarbeit sein, wo beide gegenseitige Toleranz und Respekt zeigen. Nach dem Zeichnen sprechen die Kinder über ihr gemeinsames Werk, wie sie sich verständigten und was sie dabei fühlten.</p> <p>Die Aufgabe ermöglicht den Kindern kreativ zu sein und gleichzeitig die Andere/den Anderen zu respektieren, mit ihr/ihm an dem gemeinsamen Werk zu arbeiten, andere Ideen zu akzeptieren bzw. die eigenen durchzusetzen.</p>
Weiterführende sprachmethodische Anregungen:	Das Abschlussgespräch wird so geführt, dass die Kinder über ihre Gefühle während des Zeichens sprechen. Wie fühlten sie sich als die Mitschüler*innen etwas anderes zeichneten, wie sie es sich vorstellten?
Anbindung an den Alltag:	Die Paararbeit ermöglicht direkte Interaktion, die in der präsentierten Aktivität zur Toleranz, Akzeptanz und einem assertiven Durchsetzen eigener Ansicht führt.
Fragen bitte an:	Ivica Kolečáni Lenčová, ivica.lencova@gmail.com Viera Slezáková, viera.sle@gmail.com

Prílohy/Anhänge:

Príloha 1: Vybrané detské práce/ **Anhang 1:** Gewählte Bilder von Kindern

Deti zo ZŠ Za kasárňou,
Zdroj: V. Slezáková

Grundschule Za kasářířou,
Foto: V. Slezáková

Tvoríme hudbu kameňmi (4)

Organizačná forma:	Práca v skupine
Vek detí:	Škôlka: 4 – 6 rokov, 1. stupeň ZŠ: 6 – 8 rokov
Čas:	10 – 15 minút
Miesto:	Trieda alebo školský dvor
Materiály:	Rôzne kamene (veľké, malé, okrúhle, oválne...)
Ciele:	Vyjadriť pocity, opísať ich – jazyková kompetencia Rozumieť pravidlám, aktívne spolupracovať – komunikatívna kompetencia Manipulácia s kameňmi v rukách – motorická kompetencia Zvuky/Hudba – estetická kompetencia Prežívať spoločnú hudbu – pocit spolupatričnosti, ochota, akceptovanie druhého, tolerancia, načúvanie druhému – sociálna a emocionálna kompetencia Podporovať a rozvíjať u žiakov spoluprácu, súčinnosť, spolupatričnosť, spoľahlivosť a dôveru.
Jazykový materiál/ zapojenie viacjazyčnosti:	Vyjadriť pocity, emócie, súcitiť a empatiu: Jéj, aké pekné, mám rád kamene Ako si sa cítil? – (ne)príjemne, dobre, zle, výborne, páči sa mi to, je to pekné... Vlastnosti – malý, veľký, hranatý, hladký, farebný, sivý, studený, teplý, ľahký, ťažký, ... (okruhliaky) Cítim sa dobre Rytmus, hudba, tvoriť zvuky, hudbu, klopkáť, vpravo, vľavo
Popis činnosti:	Pred hrou: oboznámiť deti s pravidlami Deťom sa navrhne, aby využili kamene ako hudobný rytmický nástroj . Sedia v kruhu, v dlaniach držia kamene, zatvoria oči. Všetci sú ticho a koncentrujú sa na svoje dýchanie. Vyučujúci/a sa pohybuje po vonkajšom obvode kruhu. Položí ruku na rameno niekoho z detí. To začne svojim kameňom klopkáť do rytmu. Postupne kladie ruku na ramená ďalších detí, ktoré sa ku klopkaniu pridávajú, čím vytvoria spoločný rytmus. Po čase sa vyučujúci/a opäť prechádza po vonkajšom kruhu a položením svojej ruky na rameno dáva signál, aby žiak prestal klopkáť. Takto pokračuje, až pokým doznie klopkanie posledného kameňa. Deti pomaly otvoria oči. Hra sa môže viackrát zopakovať. Je potrebné si uvedomiť, že deti po aktivite potrebujú chvíľu na to, aby sa vrátili späť do reality. Rozprávajú o svojich pocitoch, ktoré zažili počas tohto cvičenia – tie sú väčšinou pozitívne. Niektorí sa bez problémov zapoja do spoločného rytmu. Pre iných je problém podriadiť sa už existujúcemu rytmu, niekedy ich môže tento zvuk dokonca rušiť. Dominantným pocitom však býva harmónia, jednota a pozorné načúvanie skupine.
Ďalšie metodické podnety:	Z funkčného hľadiska a z významovej formy vnímame kameň ako materiálne, symbolické médium. Kameň ako symbolický nositeľ názorného zobrazenia vzťahov je tu použitý ako výrazový prostriedok aj pre zobrazenie ďalších vzťahov (deti – rodičia, súrodenci – susedské vzťahy). Pri manipulácii s kameňmi je dôležité zabezpečiť, aby nevznikol chaos. Preto odporúčame: <ul style="list-style-type: none">• opakovať pravidlá komunikácie• venovať žiakom dostatočný priestor pre reflexiu (pomenovať rušivé momenty)• podporiť slobodné vyjadrenie sa v skupine• neskákať si do reči, načúvať reakciám žiakov
Nadväznosť na každodenné činnosti:	Hierarchia v skupine: podpora spoločného cítenia, dôvery, pozornosti medzi žiakmi a schopnosti vcítiť sa, ktoré pozitívne ovplyvňujú všetky aktivity v triede.
Kontakt:	Ivica Kolečáni Lenčová, ivica.lencova@gmail.com

Mit Steinen Musik machen (4)

Sozialform:	Plenumsarbeit
Alter der Kinder:	Kindergarten 4 – 6 Jahre, Primarbereich 6 – 8 Jahre
Dauer:	10 – 15 Minuten
Räumlichkeiten:	Klasse oder draußen
Materialien:	verschiedene Steine (kleine, große, runde, ovale, ...)
Ziele:	Gefühle ausdrücken, beschreiben – sprachliche Kompetenz Regeln verstehen, aktives Mitmachen – kommunikative Kompetenz Steine in den Händen – motorische Kompetenz Geräusche/ Musik – ästhetische Kompetenz Erleben der gemeinsamen Musik (Gestalt) – Mitgefühl, Entgegenkommen, Akzeptanz, Toleranz, Zuhören – soziale u. emotionale Kompetenz Mitarbeit, Gemeinschaft, Zusammengehörigkeit, Zutrauen und Zuverlässigkeit bei den Lernenden fördern und entwickeln
Sprachmaterialien/ Einbindung der Mehrsprachigkeit:	<i>Gefühle und Emotionen, Mitgefühl, Empathie</i> äußern: Oho, wie schön, ich mag Steine Wie hast du dich gefühlt? – (un)angenehm, gut, schlecht, prima, schön Es gefällt mir, das ist schön Eigenschaften – klein, groß, eckig, rund, glatt, farbig, grau, kalt, warm, leicht, schwer, ... (Kieselstein) Ich fühle mich wohl Rhythmus, Musik, Ton Musik machen, klopfen rechts - links
Beschreibung des Angebots:	Vor dem Spiel: mit den Regeln bekannt machen Den Kindern schlägt man vor Steine als Musikinstrument zu verwenden. Sie sitzen im Kreis, in den Händen halten sie die Steine, schließen die Augen. Alle sind still und konzentrieren sich auf ihren Atem. Die Lehrer*innen bewegen sich im äußeren Kreis hinter den Rücken der Lernenden. Wenn sie/er ihre/seine Hand auf den Rücken der/des Lernenden legt, dann fängt diese/dieser an, mit ihren/seinen Steinen rhythmisch zu klopfen. Langsam klopfen immer mehrere bis sich alle anschließen und einen gemeinsamen Rhythmus schaffen. Nach einer Zeit bewegt sich die Lehrkraft wieder und durch das Zeichen auf dem Rücken signalisiert sie, dass das jeweilige Kind aufhören soll, zu klopfen. Dies wiederholt sich, bis der letzte Ton ausklingt. Langsam öffnen die Kinder die Augen (man kann die beiden Runden mehrmals wiederholen). Man sollte bedenken, dass sie jetzt etwas Zeit brauchen, um wieder in die Realität zurückzukommen. Die Lernenden sprechen über ihre Gefühle während dieser Übung. Meistens sind es positive Gefühle. Für manche ist es problemlos, sich dem gemeinsamen Rhythmus anzupassen. Für andere Schüler ist es schwierig, sich gewissermaßen unterordnen zu müssen , manchmal fühlen sie sich eine Weile durch das Klopfen der anderen gestört. Das dominierende Gefühl während der Übung war Harmonie, Verbundenheit und aufmerksames Zuhören in der Gruppe.
Weiterführende sprachmethodische Anregungen:	Aus dem funktionalen Aspekt und der Ausdrucksform tritt der Stein als materielles symbolisches Medium auf. Steine als symboltragendes Mittel zur anschaulichen Darstellung von Beziehungen lassen sich als Ausdrucksmittel auch für Darstellung von anderen Beziehungen verwenden (Kinder – Eltern, Geschwister- / Nachbarbeziehungen etc.). Im Verfahren mit den Steinen ist es wichtig, dass in der Gruppe kein Chaos eintritt. Deshalb wird empfohlen: <ul style="list-style-type: none"> • die Kommunikationsregeln zu wiederholen, • genug Raum den Reflexionen der Kinder zu widmen (störende Momente zu benennen) • freiwilliges Sprechen in der Gruppe fördern • kein Dazwischenreden, Zuhören, • direktes Ansprechen der Kinder
Anbindung an den Alltag:	Hierarchie in der Gruppe: Förderung des Gemeinschaftsgefühls, des Zutrauens, des Einfühlungsvermögens und der Achtsamkeit unter den Kindern, die alle Aktivitäten in der Klasse positiv beeinflussen.
Fragen bitte an:	Ivica Kolečáni Lenčová, ivica.lencova@gmail.com

Hranica (5)

Organizačná forma:	Práca v pléne
Vek detí:	Škôlka: 5 – 6 rokov
Čas:	40 min
Miesto:	Trieda
Materiály:	Špagát, Kartičky s otázkami, Drevené kocky
Ciele:	Oboznámenie sa s nemeckým jazykom a našou susednou krajinou Rakúskom Senzibilizovanie na cudzie kultúry Žiak sa vie pozdraviť, predstaviť, rozlúčiť a reagovať na otázky áno/nie
Jazykový materiál/ zapojenie viacjazyčnosti:	Hallo! – Ahoj! Ich bin... – Ja som... Tschüs! – Ahoj!, Maj/te sa!, Čau! Ja - Áno Nein - Nie
Popis činnosti:	<p>Hranica (10 min) Pokiaľ ide o úvodnú hodinu, vyučujúci/a sa spýta, či už bol niekto v Rakúsku (ak áno, čo navštívil, zažil, akým jazykom sa tam hovorilo). Žiakom ozrejmí, že v tejto krajine sa hovorí po nemecky a že je to naša susedná krajina. Na demonštráciu vyučujúci/a zoberie špagát a rozdelí ním triedu na dve časti, pričom jedna je väčšia a druhá menšia. Vysvetlí, že špagát predstavuje hranicu medzi Slovenskom (SK) a Rakúskom (AT). Následne sa spýta, čo deti rozumejú pod slovom hranica. Spoločnými silami si vysvetlia, že hranica rozdeľuje dva štáty, v tomto prípade Slovensko a Rakúsko a určuje, kde sa hovorí nemecky a slovensky. Vyučujúci/a poukáže na to, že jedna časť triedy je väčšia a druhá menšia. Vyzve žiakov, nech skúsia hádať, ktorá predstavuje SK (je menšia) a ktorá AT (je väčšia) a spoločne si zdôvodnia, prečo (veľkosť územia krajín).</p> <p>Ahoj! (10 min) V triede sa určí pravidlo, že na slovenskej strane (SK) sa hovorí len po slovensky, na rakúskej (AT) po nemecky. Vyučujúci/a uvedie ďalšiu aktivitu tak, že sa postaví na SK a povie: "Ahojte, volám sa.... Majte sa!" Následne preskočí hranicu a v AT povie: "Hallo, ich bin... Tschüs!" Žiaci sa postaví k hranici a dohodnú sa, že budú opakovať po vyučujúcom/ vyučujúcej: "Ahoj"(vyučujúci/a) následne zborovo žiaci "Ahoj". Vyučujúci/a preskočí do AT, deti za ním a keď povie "Hallo", deti zopakujú "Hallo". Celú aktivitu možno zopakovať viackrát, následne sa prejde na "Tschüs!" Vyučujúci/a vysvetlí, aký je rozdiel medzi použitím "Hallo" (pozdravenie) a "Tschüs" (rozlúčka). Pri "Ich heiße..." preskočí vyučujúci/a do AT, za ním postupne po jednom ostatné deti a každé doplní svoje meno. Na záver môžu odvážlivci spojiť všetky slová dokopy a povedať ich obidvoch stranách hranice spolu: „Hallo, ich heiße Tschüs!"</p> <p>Áno – nie (10 min) Vyučujúci/a vyzve žiakov ostať v AT. Vysvetlí, že teraz si každý žiak vytiahne lístok s otázkou a keďže sa nachádzajú v AT, môžu na ňu odpovedať len „Ja“, ak je to pravda a „Nein“ ak to pravda nie je. Predvedie to tak, že si ako prvý vytiahne otázku, nahlas ju prečíta po slovensky, preskočí do AT a pravdivo odpovie „Ja“ alebo „Nein“ (Napríklad: Je tvoja obľúbená zmrzlina čokoládová? JA). Otázky pre deti môžu byť napríklad: 1. Volá sa tvoja mama Lucia? 2. Máš staršieho brata? 3. Máš deväť rokov? 4. Je zelená tvoja obľúbená farba? 5. Máš doma psíka? 6. Máš doma mačičku? 7. Chodíš rád/rada do prírody? 8. Hráš rád/rada futbal? Aktivitu rozvíjame ďalej tak, že jedno dieťa bude na slovenskej strane (ostatné deti sú na rakúskej strane) a vymyslí otázku pre niekoho na rakúskej strane. Po zodpovedaní tento žiak preskočí tiež na SK a spýta sa ďalšiu otázku niekoho v AT, až kým všetci nebudú na SK.</p>

	<p>Hranica sa stráca (10 min)</p> <p>Vyučujúci/a prinesie k hranici krabicu s kockami. Spoločne so žiakmi uložia kocky popri špagáte/hranici, aby ju zvýraznili. Vyučujúci/a deťom vysvetlí, že hoci hranice medzi štátmi existujú a vidíme ich napríklad na mapách, môžeme ich spoločne „vymazať...“ V našom prípade tak, že každým novým slovičkom po nemecky, ktoré sa naučíme, každou novou informáciou, čo sa o Rakúsku dozvieme, sa priblížime našim rakúskym susedom a hranica medzi nami bude stále menšia. Vyučujúci/a zopakuje svoju nemeckú vetu z predchádzajúcej časti hodiny "Hallo, ich heiße Tschüs!" a zoberie jednu kocku z hranice. Vyzve žiakov, aby tiež povedali nejaké slovo z dnešnej hodiny po nemecky a tiež si zobrali kocku. Spoločne tak vidia, ako hranica aj ostáva a zároveň sa stráca, stáva sa skoro neviditeľnou.</p>
Ďalšie metodické podnety:	Pohybovú hru s hranicou možno využiť aj na ďalších hodinách (kontrastívne sa učiť alebo opakovať slovička).
Nadväznosť na každodenné činnosti:	Deti vnímajú intenzívnejšie iné krajiny (v Európe a vo svete). Môžu vidieť, že niečo nás rozdeľuje a niečo zase spája.
Kontakt:	Ivica Kolečáni Lenčová, ivica.lencova@gmail.com Mária Dovičák, majka.hyllova@gmail.com

Deti zo ZŠ Za kasárňou, Zdroj: V. Slezáková

Deti zo ZŠ Za kasárňou, Zdroj: V. Slezáková

Grenze (5)

Sozialform:	Plenumsarbeit
Alter der Kinder:	Kindergarten: 6 – 8 Jahre
Dauer:	40 Min
Räumlichkeiten:	Klassenzimmer
Materialien:	Spagat, Kärtchen mit Fragen, Holzwürfel
Ziele:	Bekanntmachung mit der deutschen Sprache und mit dem Nachbarland Österreich Sensibilisierung für fremde Kulturen Grundwortschatz beim Begrüßen, Vorstellen und Verabschieden Reaktion auf Ja/Nein fragen
Sprachmaterialien/ Einbindung der Mehrsprachigkeit:	Hallo! – Ahoj! Ich bin... – Ja som... Tschüs! – Ahoj!, Maj/te sa!, Čau! Ja - Áno Nein - Nie
Beschreibung des Angebots:	<p>Grenze (10 Min) Falls es sich um eine Einleitsstunde handelt, erkundigt sich die Lehrkraft nach Erfahrungen der Kinder mit der deutschen Sprache und mit Österreich. Wenn es nötig ist, erläutert sie, dass Österreich unser Nachbarland ist und man dort Deutsch spricht. Das Klassenzimmer wird mithilfe eines Spagats in zwei Teile geteilt, wobei die Teile unterschiedlich groß sind. Den Kindern wird erklärt, dass der Spagat eine GRENZE zwischen der Slowakei (SK) und Österreich (AT) darstellt. Anschließend werden sie nach dem Begriff Grenze gefragt – Was verstehen sie darunter? Gemeinsam sollten sie dazu kommen, dass eine Grenze einzelne Länder voneinander unterscheidet, in diesem Falle die SK von AT und bestimmt, wo man Deutsch und wo Slowakisch spricht. Daraufhin wird auf die unterschiedlichen Größen der Klassenzimmerteile hingewiesen und die Kinder raten, welcher Teil die SK (kleiner) und welcher AT (größer) darstellen. Falls nötig, begründet man es gemeinsam (die Fläche einzelner Länder).</p> <p>Hallo! (10 Min) Jetzt gilt die Regel, dass im slowakischen Teil des Klassenzimmers Slowakisch und im österreichischen Deutsch gesprochen wird. Dementsprechend stellt sich die Lehrkraft auf die slowakische Seite und sagt: „Ahojte, volám sa.... Majte sa!“ Daraufhin springt sie auf die österreichische Seite und sagt: „Hallo, ich bin... Tschüs!“ Die Kinder stellen sich an die Grenze und machen der Lehrkraft nach: „Ahoj“ (die Lehrkraft), anschließend die Kinder: „Ahoj“. Die Lehrkraft springt nach AT und sagt „Hallo“, die Kinder machen ihr nach. Das gleiche wiederholt sich mit „Tschüs!“/ „Ich heiße...“. Zum Schluss versuchen die Kinder alle Wörter zusammen zu fügen und auf beiden Seiten der Grenze zu sagen: „Ahoj, volám sa ... Majte sa!“ oder „Hallo, ich heiße Tschüs!“</p> <p>Ja – Nein (10 Min) Alle Kinder bleiben in AT. Die Lehrkraft erklärt, dass nun jede/r eine Frage bekommt und da sie sich in AT befinden, dürfen die Fragen nur mit deutschem „Ja“ (wenn es stimmt) oder „Nein“ (wenn es nicht stimmt) beantwortet werden. (Beispiel: Je tvoja oblúbená zmrzlina čokoládová? JA). Beispielfragen: 1. Heißt deine Mutter Lucia? 2. Hast du einen älteren Bruder? 3. Bist du neun? 4. Ist Grün deine Lieblingsfarbe? 5. Hast du zu Hause einen Hund? 6. Hast du zu Hause eine Katze? 7. Gehst du gern in die Natur? 8. Spielst du gern Fußball? Die Aktivität kann man weiter so entwickeln, dass ein Kind auf der slowakischen Seite steht und versucht eine Frage für ein anderes Kind auf der österreichischen Seite zu formulieren. Nach der Antwort springt das Kind auf die slowakische Seite und stellt wieder eine Frage an jemanden in AT. So geht das Spiel weiter, bis alle Kinder in der SK sind.</p>

	<p>Die Grenze verschwindet (10 Min)</p> <p>Die Lehrkraft bringt an die Grenze Holzwürfel, die sie zusammen mit Kindern an den Spagat legt, um die Existenz der Grenze zu betonen. Den Kindern erläutert man, dass obwohl es zwischen einzelnen Ländern Grenzen gibt, die wir zum Beispiel auf den Landkarten sehen, man sie „abschaffen“ kann. In unserem Fall - mit jedem Wort, das wir auf Deutsch lernen, mit jeder neuen Information, die wir über Österreich erfahren, wird die Grenze immer kleiner. Jede/r versucht nun ein Wort auf Deutsch zu sagen und dabei einen Holzwürfel wegzunehmen.</p>
<p>Weiterführende sprachmethodische Anregungen:</p>	<p>Das Bewegungsspiel an der Grenze ist künftig anwendbar (Vokabeln kontrastiv lernen oder zu wiederholen)</p>
<p>Anbindung an den Alltag:</p>	<p>Kinder nehmen andere Länder (in Europa und in der Welt) mit ihren Ähnlichkeiten und Unterschieden intensiver wahr</p>
<p>Fragen bitte an:</p>	<p>Ivica Kolečáni Lenčová, ivica.lencova@gmail.com Mária Dovičák, majka.hyllova@gmail.com</p>

Grundschule Za kasárňou, Foto: V. Slezáková

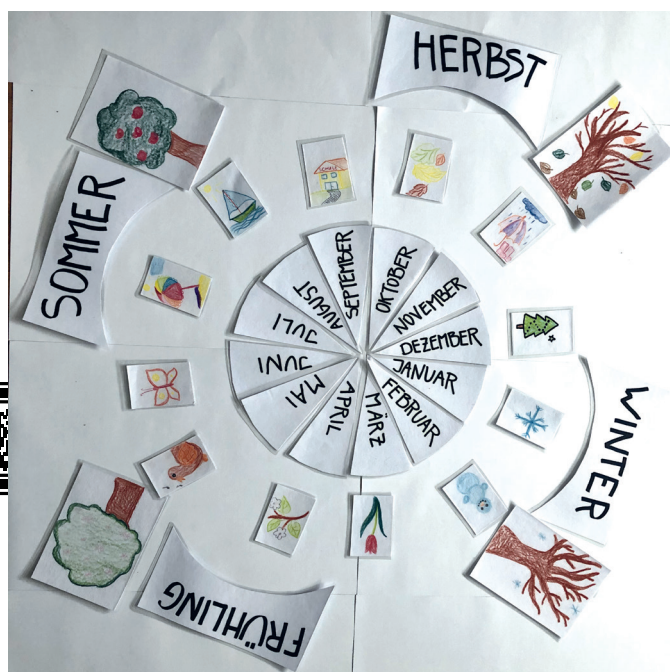
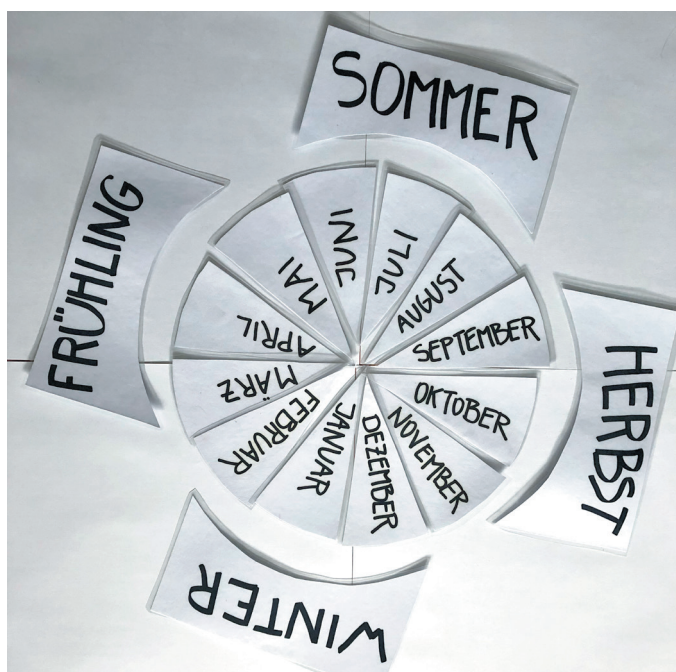
Rok (6)

Organizačná forma:	Práca v pléne
Vek detí:	Škôlka: 5 – 6 rokov
Čas:	35 minút
Miesto:	Trieda
Materiály:	Kruh s mesiacmi – ideálne väčší formát, aby sa k mesiacom dali lepiť obrázky (Príloha 1) Obrázky stromu počas 4 ročných období (Príloha 2) (Hodiny s ročnými obdobiami od S. R. Bernerovej sú dostupné na: http://www.wimmlingen.de/wp-content/uploads/2017/04/Jahresuhr_Druckvorlagen.pdf) Obrázky k jednotlivým mesiacom Obrázok torty pre vyučujúceho/vyučujúcu a pre každé dieťa (Vzor na vytlačenie je dostupný na: https://drive.google.com/file/d/1HaFLi8_pij91Z6wZlr5Slt1dBe5fn4qj/view?usp=sharing)
Ciele:	Dieťa je oboznámené s mesiacmi a ročnými obdobiami v nemeckom jazyku.
Jazykový materiál/ zapojenie viacjazyčnosti:	Wie viele Jahreszeiten hat ein Jahr? Kolko ročných období má rok? Wie viele Monate hat ein Jahr? Kolko mesiacov má rok? Wann hast du Geburtstag? – Kedy máš narodeniny? der Frühling – jar der Sommer – leto der Herbst – jeseň der Winter – zima der Januar - január der Februar - február der März – marec der April – apríl der Mai – máj der Juni – jún der Juli – júl der August – august der September – september der Oktober – október der November - november der Dezember - december
Popis činnosti:	Ročné obdobia (10 min) Deti sa usadia do kruhu. Vyučujúci/a im ukáže obrázky stromu v štyroch ročných obdobiach a spýta sa: Kinder, wie viele Jahreszeiten hat ein Jahr? Kolko ročných období má rok? (4) Ukáže na jednotlivé obrázky (Frühling, Sommer, Herbst, Winter) a spoločne spočítajú obrázky s ročnými obdobiami (eins, zwei, drei, vier).Obrázky sa zamiešajú. Vyučujúci/a ich deťom postupne ukazuje, pýta sa (Ist das Sommer?) a deti odpovedajú ja/nein. Spoločne zoradia podľa poradia jednotlivé ročné obdobia. Mesiace (10 min) Vyučujúci/a sa spýta, koľko je mesiacov v roku a deti ich skúsia vymenovať. <i>Wie viele Monate hat ein Jahr? Wer kennt die Monate im Jahr?</i> Deťom zatiaľ rozdá kartičky s obrázkami k jednotlivým mesiacom. Na kruhu s mesiacmi potom ukáže postupne na každý z mesiacov a deti hádajú, ktorý obrázok patrí k danému mesiacu. <i>Im Januar ist es kalt. Wer hat eine Schneeflocke?</i> <i>Im Februar gibt es viel Schnee. Wer hat einen Schneemann?</i> <i>Im März blühen die ersten Blumen. Wer hat die Tulpe?</i> <i>Im April blühen auch die Bäume. Wer hat Bäume mit Blumen?</i> <i>Im Mai singen die Vögel. Wer hat den Vogel?</i> <i>Im Juni fliegen viele Schmetterlinge herum. Wer hat den Schmetterling?</i> <i>Im Juli liegen wir am Strand. Wer hat den Sonnenschirm?</i> <i>Im August schwimmen wir im See. Wer hat das Schiff?</i> <i>Im September gehen Kinder in die Schule. Wer hat die Schule?</i> <i>Im Oktober verlieren die Bäume das Laub. Wer hat die Blätter?</i> <i>Im November regnet es viel. Wer hat den Regenschirm?</i> <i>Im Dezember gibt es Weihnachten. Wer hat den Weihnachtsbaum?</i> Takto sa spoločne priradí ku každému mesiacu obrázok. Na zopakovanie možno obrázky pomiešať a pokúsiť sa ich priradiť opätovne. Ku kruhu s mesiacmi pridáme následne obrázky s ročnými obdobiami.

	<p>Kedy máš narodeniny? (15 min)</p> <p>Vyučujúci položí deťom otázku, kolkokrát počas jedného roka oslavujeme Vianoce (raz – v zime, v decembri). Čo ešte oslavujeme len jedenkrát v roku? Keď deti spomenú narodeniny, vyučujúci/a vyberie obrázok torty a položí ju k tomu ročnému obdobiu/mesiacu, kedy má narodeniny. Následne dostane každé dieťa obrázok torty, vystrihne si ho, vyfarbí, môže dokresliť sviečky, napísať svoje meno, potom ho po otázke Wann hast du Geburtstag? priradí buď k ročnému obdobiu alebo k mesiacu, kedy oslavuje narodeniny.</p> <p>Deti môžu porozprávať, ako by najradšej chceli oslaviť svoje najbližšie narodeniny a aký darček by si radi rozbalili.</p>
Ďalšie metodické podnety:	Pokiaľ je v skupine aspoň 12 detí, dostane každé jeden mesiac a musia sa zoradiť najskôr do radu, potom do kruhu a vytvoriť tak názorne celý rok.
Nadväznosť na každodenné činnosti:	Vyučujúci/a môže do triedy priniesť rôzne plody alebo ich obrázky (napríklad tekvica, vlašský orech, čerešňa, jahoda, jablko, gaštan, pomaranč...) Úlohou detí bude priradiť ich k správne ročnému obdobiu, prípadne obdobiam.
Kontakt:	Zuzana Kačkovičová, zuzana.kackovic@gmail.com Ivica Kolečáni Lenčová, ivica.lencova@gmail.com

Jahr (6)

Sozialform:	Plenumsarbeit
Alter der Kinder:	Kindergarten: 5 – 6 Jahre
Dauer:	35 Minuten
Räumlichkeiten:	Klassenzimmer
Materialien:	<p>Kreis mit Monaten (Kreis mit 12 Teilen) (Anhang 1)</p> <p>Bilder von einem Baum während der 4 Jahreszeiten, (Anhang 2) (S. R. Berners Jahresuhr abrufbar unter: http://www.wimmlingen.de/wp-content/uploads/2017/04/Jahresuhr_Druckvorlagen.pdf)</p> <p>Bilder zu einzelnen Monaten</p> <p>Bild vom Geburtstagskuchen für die Lehrkraft und jedes Kind</p> <p>(Vorlage abrufbar unter https://drive.google.com/file/d/1HaFLi8_pij91Z6wZlr5Slt1dBe5fn4qj/view?usp=sharing)</p>

Ziele:	Das Kind lernt Monate und Jahreszeiten auf Deutsch kennen
Sprachmaterial/ Einbindung der Mehrsprachigkeit:	<p>Wie viele Jahreszeiten hat ein Jahr? Kolko ročných období má rok? Wie viele Monate hat ein Jahr? Kolko mesiacov má rok? Wann hast du Geburtstag? – Kedy máš narodeniny? der Frühling – jar der Sommer – leto der Herbst – jeseň der Winter – zima der Januar - január der Februar - február der März – marec der April – apríl der Mai – máj der Juni – jún der Juli – júl der August – august der September – september der Oktober – október der November - november der Dezember - december</p>
Beschreibung des Angebots:	<p>Jahreszeiten (10 Min) Alle sitzen im Kreis. Die Lehrkraft zeigt Bilder von einem Baum während der 4 Jahreszeiten und fragt: Kinder, wie viele Jahreszeiten hat ein Jahr? Kolko ročných období má rok? (4) Sie zeigt auf einzelne Bilder (Frühling, Sommer, Herbst, Winter) und alle zusammen zählen die Bilder (eins, zwei, drei, vier). Die Lehrkraft zeigt dann zufällig immer ein Bild und fragt (Ist das Sommer?). Die Kinder antworten mit ja/nein.</p> <p>Monate (10 Min) Die Kinder werden gefragt <i>Wie viele Monate hat ein Jahr? Wer kennt die Monate im Jahr?</i> Jedes Kind bekommt eine Karte, die zu einem Monat gehört. Auf dem Kreis mit 12 Monaten wird allmählich ein Monat gezeigt und die Kinder raten, welches Bild zu dem gegebenen Monat passt. <i>Im Januar ist es kalt. Wer hat eine Schneeflocke?</i> <i>Im Februar gibt es viel Schnee. Wer hat einen Schneemann?</i> <i>Im März blühen die ersten Blumen. Wer hat die Tulpe?</i> <i>Im April blühen auch die Bäume. Wer hat Bäume mit Blumen?</i> <i>Im Mai singen die Vögel. Wer hat den Vogel?</i> <i>Im Juni fliegen viele Schmetterlinge herum. Wer hat den Schmetterling?</i> <i>Im Juli liegen wir am Strand. Wer hat den Sonnenschirm?</i> <i>Im August schwimmen wir im See. Wer hat das Schiff?</i> <i>Im September gehen Kinder in die Schule. Wer hat die Schule?</i> <i>Im Oktober verlieren die Bäume das Laub. Wer hat die Blätter?</i> <i>Im November regnet es viel. Wer hat den Regenschirm?</i> <i>Im Dezember gibt es Weihnachten. Wer hat den Weihnachtsbaum?</i></p> <p>Am Ende liegt bei jedem Monat ein Bild. Man kann versuchen die Bilder nochmals zuzuordnen. Zu den Bildern mit Monaten werden nun die Jahreszeiten-Bilder zugeordnet.</p> <p>Wann hast du Geburtstag? (15 Min) Wie oft im Jahr feiern wir Weihnachten? (nur einmal – im Winter, im Dezember). Was feiern wir noch nur einmal pro Jahr? Wenn der Geburtstag erwähnt wird, heftet die Lehrkraft auf den Kreis ein Bild vom Geburtstagskuchen an – und zwar auf den Monat, wann sie Geburtstag hat. Anschließend bekommt jedes Kind ein Bild mit Kuchen, das nun ausgemalt wird (evtl. kann man Kerzen oder den Namen ergänzen). Wenn alle Kuchen fertig sind, versucht jede(r) nach der Frage Wann hast du Geburtstag? ihr/sein Bild zum richtigen Monat oder zur richtigen Jahreszeit zuzuordnen. Es folgt ein Austausch: Wie möchtest du deinen nächsten Geburtstag verbringen? Mit wem? Was für ein Geschenk würdest du gerne bekommen?</p>
Weitere sprachmethodische Anregungen:	Jedes Kind kann einen Monat darstellen. Sie versuchen sich in der richtigen Reihenfolge aufzustellen, anschließend machen sie einen Kreis.
Anbindung an den Alltag:	Ins Klassenzimmer können verschiedene Früchte oder deren Bilder gebracht werden (Kürbis, Walnuss, Kirsche, Erdbeere, Apfel, Kastanie, Hagebutte), die man der geeigneten Jahreszeit zuordnet.
Fragen an:	Zuzana Kačkovičová, zuzana.kackovic@gmail.com Ivica Kolečáni Lenčová, ivica.lencova@gmail.com

Príloha: Obrázky stromu k jednotlivým ročným obdobiam/ **Anhang:** Bilder zu einzelnen Jahreszeiten

Jeseň v lese (7)

Organizačná forma:	Práca v pléne
Vek detí:	Škôlka: 5 – 6 rokov
Čas:	30 minút
Miesto:	Trieda
Materiály:	Opadané listy zo stromov Kópie pracovného listu (Príloha 1) pre každé dieťa Obrázok slnka (A4) Malé kartičky s obrázkami stromov, hříbov, jazera, slnka, vetra a medveda Kópia jesenného obrázku pre každé dieťa (vyučujúci/a si vytvorí vlastný obrázok (Príloha 2) alebo vytlačí z http://www.wimmlingen.de/wp-content/uploads/2017/09/Herbst_Einzelbild.jpg)
Ciele:	Rozšírenie a upevnenie slovnnej zásoby k téme Jeseň
Jazykový materiál/ zapojenie viacjazyčnosti:	glücklich – šťastný traurig – smutný müde – unavený der Wald – les der Baum – strom der Pilz – hříb der See – jazero der Wind – vietor die Sonne – slnko der Bär – medveď
Popis činnosti:	<p>Jeseň v lese (5 min) Všetci sedia v kruhu a vyučujúci/a sa spýta, ako práve vyzerá Wald (môže kresliť, kým deti neuhádnu, čo je Wald) Čo všetko v ňom na jeseň nájdeme? (lístie, gaštany, opadané stromy..) A čo zvieratká? Sú tam tie isté ako v lete? Bociany? Medvede? Niektoré odleteli do teplých krajín, iné sú müde – učiteľ pantomimicky znázorní, čo müde znamená.</p> <p>Medveď (Bär) (5 min) V jednom takom jesennom lese sa teraz túla medveď Bär, ktorý je tiež veľmi müde, lebo sa chystá na zimný spánok. Ktoré zvieratká sa ešte chystajú na zimný spánok a sú müde? (jazvec, ježko, svišť, veverička..). Ako strávia zimu tieto zvieratká? (Príloha 1)</p> <p>Medvedík Bär celé leto jedol dobroty (aké?) a teraz je müde a chce si oddýchnuť. (Deti ho napodobnia) Medvedík je glücklich, že pôjde čoskoro spať. (Deti napodobnia medveda, ktorý je glücklich.) Ale je aj traurig, že svojich kamarátov uvidí až na jar. (Deti sa zahrajú na smutného medveda) Učiteľ sa spýta, ako sa cítia deti v triede – každý predvedie müde/ glücklich/ traurig podľa svojej nálady, ostatní hádajú.</p> <p>Náš les - dramatizácia (10 min) Každé dieťa si vyberie lístoček so svojou úlohou v lese (strom, jazero, hříbik, slnko, vietor, medveď). Najskôr prídu na rad Bäume – deti, ktoré si vytiahli strom, sa postaví, rukami vytvorí akoby konáre, držia v nich opadané listy zo stromov.</p> <p>Pilze – deti, ktoré si vytiahli hříbik, si čupnú k stromom. See – kto si vytiahol jazierko, ľahne si na zem v blízkosti stromov.</p> <p>Teraz je Wald pripravený. Ten, kto si vytiahol Sonne, príde s obrázkom slnka v ruke, lektorka sa spýta, čo sa deje v lese, keď svieti slniečko – les je pokojný, tichý. Slnko obíde celý les a opustí scénu. Potom príde ten, kto si vytiahol Wind, začne pobeňovať pomedzi stromy, hříbiky a jazero a fúka. Stromy hýbu konármi, spustia na zem lístie, jazero sa vlní a žblnkoce, len hříbiky sú bez pohybu. Potom môže znova vyjsť slnko a po ňom zas vietor. Keď je les opäť pokojný, vyjde na scénu Bär, ide sa mu ťažko, lebo je pripravený na zimu a teda obalený tukom, živa, lebo je müde, prívonia k hříbikom, rozmýšľa, či si ešte dá, hľadá si miesto pre brloh, uloží sa a zaspí.</p>

	<p>Les na jeseň - obrázok (10 min)</p> <p>Na zopakovanie dostanú deti kópie obrázku s lesom a spoločne budú riešiť nasledovné úlohy:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Koľko zvieratiek je na obrázku? 2. Zakrúžkuj tie zvieratká, ktoré v zime spia. 3. Vyfarbi tie veci, ktoré už vieme povedať po nemecky. <p>Vyfarbené veci z obrázku si deti na záver ešte spoločne zopakujú po nemecky.</p>
<p>Ďalšie metodické podnety:</p>	<p>Pri tejto téme sa dá ďalej pracovať s piesňou Unser Kleiner Bär im Zoo. Mnohé podnety k téme Jeseň možno nájsť v obrázkových knihách pre deti (napr. Potulky jeseňou od Susanne Rotraut Berner).</p>
<p>Kontakt:</p>	<p>Ivica Kolečáni Lenčová, ivica.lencova@gmail.com Mária Dovičák, majka.hyllova@gmail.com</p>

Deti zo ZŠ Za kasárňou, Zdroj: V. Slezáková

Herbst im Wald (7)

Sozialform:	Plenumsarbeit
Alter der Kinder:	Kindergarten: 5 – 6 Jahre
Dauer:	30 Minuten
Räumlichkeiten:	Klassenzimmer
Materialien:	Herabgefallene Blätter Kopien für jedes Kind – Arbeitsblatt Anhang 1 Bild mit der Sonne (A4) kleine Kärtchen mit Abbildungen von Bäumen, Pilzen, vom See, Wind, Bären und von der Sonne Kopien von einem farblosen Herbst-Wimmelbild (die Lehrkraft bereitet eigenes Bild vor (Beispiel Anhang 2) oder http://www.wimmlingen.de/wp-content/uploads/2017/09/Herbst_Einzelbild.jpg)
Ziele:	Erweiterung und Festigung des Wortschatzes zum Thema Herbst
Sprachmaterialien/ Einbindung der Mehrsprachigkeit:	glücklich – šťastný traurig – smutný müde – unavený der Wald – les der Baum – strom der Pilz – hřib der See – jazero der Wind – vietor die Sonne – slnko der Bär – medved'
Beschreibung des Angebots:	<p>Herbst im Wald (5 Min) Die Kinder werden gefragt, wie gerade der „Wald“ aussieht (die Lehrkraft kann zeichnen oder beschreiben, bis die Kinder erraten, was das deutsche Wort „Wald“ heißt). Was alles finden wir dort im Herbst? (Laub, Kastanien, entlaubte Bäume) Und die Tiere? Finden wir nun im Wald die gleichen wie im Sommer? Störche? Bären? Viele Vögel sind nach Süden geflogen, andere sind – vor dem Winterschlaf – müde. Die Lehrkraft zeigt pantomimisch, was müde bedeutet.</p> <p>Medved' – Bär (5 Min) In einem Wald bummelt nun ein Bär. Er ist auch sehr müde und bereitet sich auf den Winterschlaf vor. Welche Tiere bereiten sich noch auf den Winterschlaf vor? (z.B. Dachse, Fledermäuse, Igel, Murmeltiere, Eichhörnchen) Wie überwintern die Tiere auf dem Arbeitsblatt (Anhang 1)? Unser Bär hat den ganzen Sommer Leckereien gegessen (Welche?), ist nun sehr müde und möchte schlafen gehen (die Kinder machen einen müden Bären nach). Der Bär ist glücklich, dass er bald ins Bett geht (die Kinder machen einen glücklichen Bären nach). Er ist jedoch etwas traurig, weil er seine Freunde erst im Frühling wieder trifft (die Kinder machen einen traurigen Bären nach). Die Kinder werden danach nach ihrem Befinden gefragt – jede/r zeigt pantomimisch müde, glücklich oder traurig, andere raten.</p> <p>Unser Wald - Dramatisierung (10 Min) Jedes Kind bekommt ein Kärtchen mit Abbildung, die seine Rolle im Wald darstellt (Baum, See, Pilz, Sonne, Wind, Bär). Zunächst kommen auf die Szene Bäume – Kinder stehen aufgerichtet, mit den Armen machen sie „Äste“, in Händen halten sie abgefallene Blätter. Pilze – Kinder hocken sich unter die Bäume hin See – ein Kind legt sich auf den Boden in der Nähe der Bäume</p> <p>Nun ist unser Wald fertig. Die Sonne kommt – ein Kind hält das Bild mit der Sonne, die Lehrkraft fragt, was im Wald passiert, wenn die Sonne scheint – der Wald ist ruhig. Die Sonne macht einen Kreis um den Wald und verlässt die Szene. Der Wind kommt – ein Kind läuft zwischen die Bäume, Pilze, den See und bläst. Die Bäume bewegen ihre „Äste“, die Blätter fallen ab, der See bewegt sich, nur die Pilze bleiben unbewegt. Wenn der Wald wieder ruhig ist, kommt der Bär. Bei jedem Schritt muss er sich anstrengen – er ist auf den Winterschlaf vorbereitet, also ganz fett. Er gähnt, beriecht die Pilze, überlegt, ob er noch welche essen möchte... Dann sucht er einen guten Platz für seinen Bau, er legt sich nieder und schläft ein.</p>

	<p>Herbst im Wald - Bild (10 Min)</p> <p>Um zu wiederholen, bekommt noch jedes Kind eine Vorlage mit dem Herbst im Wald. Frontal beantwortet man diese Fragen:</p> <ol style="list-style-type: none">1. Wie viele Tiere gibt es auf dem Bild?2. Welche Tiere halten den Winterschlaf? (einkreisen)3. Was aus dem Bild können wir auf Deutsch sagen? (ausmalen)
Weiterführende sprachmethodische Anregungen:	Bei diesem Thema kann man weiterarbeiten mit dem Lied Unser Kleiner Bär im Zoo. Viele Anregungen zum Thema Herbst bieten auch Bilderbücher (z.B. Herbst-Wimmelbuch von Susanne Rotraut Berner).
Fragen bitte an:	Ivica Kolečáni Lenčová, ivica.lencova@gmail.com Mária Dovičák, majka.hyllova@gmail.com

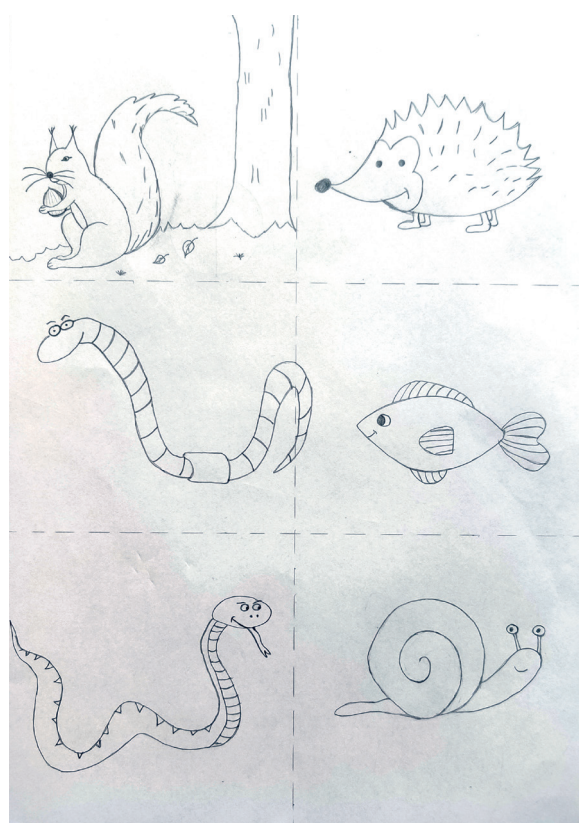

Prílohy/Anhänge:

Príloha 1: Čo robia zvieratká v zime?/ **Anhang 1:** Wie überwintern die Tiere?

Po naskenovaní QR-kódu alebo po kliknutí na link
<https://drive.google.com/file/d/1vOSrhrS6y5k2j6bfXXFURtBaUuMxXXkT/view?usp=sharing>
možno vytlačiť pracovný list v PDF formáte

Das Arbeitsblatt ist im PDF-Format abrufbar unter dem QR-Code oder unter dem
Link <https://drive.google.com/file/d/1vOSrhrS6y5k2j6bfXXFURtBaUuMxXXkT/view?usp=sharing>

Príloha 2: Les na jeseň – ukážka vlastného obrázku / **Anhang 2:** Herbst im Wald – Bild (Beispiel)

Poznámky/Notizen:

POUŽITÁ LITERATÚRA LITARATUR

- ARNOLD, M. (2011): Kinder denken mit dem Herzen. Wie die Hirnforschung Lernen und Schule verändert. Wienheim/Basel: Beltz Verlag.
- BILDUNGSPLAN FÜR KINDERGÄRTEN IN NIEDERÖSTERREICH (2010). St. Pölten: Amt der NÖ Landesregierung.
Online: http://www.noe.gv.at/noe/Kindergaerten-Schulen/Bildungsplan_Niederoesterreich_.pdf
- BUROW, O. A. (1990): Was ist Gestaltpädagogik? In: Pädagogik, Heft 5, 1990, s. 6-10. In: LENČOVÁ, I./ DAŇOVÁ, M. (2010): Celostná pedagogika vo výučbe cudzích jazykov: s praktickými ukážkami z vyučovania nemeckého jazyka. Banská Bystrica: FHV UMB.
- BÜRMAN, J. (1992): Gestaltpädagogik und Persönlichkeitsentwicklung. Bad Heilbrunn : Klinkhardt, 1992.
In: LENČOVÁ, I./ DAŇOVÁ, M. (2010): Celostná pedagogika vo výučbe cudzích jazykov: s praktickými ukážkami z vyučovania nemeckého jazyka. Banská Bystrica: FHV UMB.
- CSIKSZENTMIHALYI, M. (2015): flow. Psychológia optimálneho prežívania. Bratislava: Citadella.
- CORNELL, Joseph: Mit Kindern die Natur erleben. Mülheim an der Ruhr 1999, ISBN 3-927279-97-8.
Online: <http://www.joseph-cornell.de/flow-learning/>
- ERIKSON, E. H. (1973): Identität und Lebenszyklus, Frankfurt am Main: Suhrkamp Verlag.
- FISCHER, V. (2019): Emotionale Entwicklung. Online: <https://www.Kindererziehung.com>
- GLASERFELD, E. von (1997): Radikaler Konstruktivismus. Frankfurt am Main: Suhrkamp Verlag.
- GUZIOVÁ, K. (2005): Rozvíjajúci program výchovy a vzdelávania detí s odloženou povinnou školskou dochádzkou v materských školách. Bratislava ŠPÚ.
Online: https://www.statpedu.sk/files/articles/dokumenty/ucebnice-metodiky-publikacie/rozvijajuci_program.pdf
- CHLEBEKOVÁ, J. (2014): Rozvoj komunikatívnych kompetencií dieťaťa v spolupráci materskej školy a rodiny. Bratislava: MPC.
- KOLEČANI LENČOVÁ, I. (2020): Gestaltpädagogik im Fremdsprachenunterricht. Gevelsberg: EHP Verlag Andreas Kohlhage.
- LENČOVÁ, I. (2005): Literárny text v cudzojazyčnej edukácii. Banská Bystrica : FHV UMB.
- LENČOVÁ, I. (2006): Imagination und Emotion als Unterrichtsziel. Förderung des kreativen Potentials und der Emotionalität des Schülers durch Bild, Text und Musik. In: Zeitschrift für Gestaltpädagogik 17. Jahrgang, Heft 1, S. 50-57.
- LENČOVÁ, I. (2007): Celostná pedagogika ako cesta k humanizácii vyučovania. Na príkladoch z vyučovania nemeckého jazyka. Pedagogické, psychologické a didaktické východiská na príkladoch nemčiny ako cudzieho jazyka. Banská Bystrica : FHV UMB.
- LENČOVÁ, I./ DAŇOVÁ, M. (2010): Celostná pedagogika vo výučbe cudzích jazykov: s praktickými ukážkami z vyučovania nemeckého jazyka. Banská Bystrica: FHV UMB.
- LIPNICKÁ, M. (2011): Pedškolná pedagogika nielen pre učiteľov. Prešov: Rokus. In.: CHLEBEKOVÁ, J. (2014): Rozvoj komunikatívnych kompetencií dieťaťa v spolupráci materskej školy a rodiny. Bratislava: MPC.
- LIST, G. (2011): Spracherwerb und die Ausbildung kognitiver und sozialer Kompetenzen. Folgerungen für die Entwicklungsförderung. Eine Expertise der Weiterbildungsinitiative Frühpädagogische Fachkräfte (WiFF). Deutsches Jugendinstitut e. V. (DJJ).
- PETERMANN, F./WIEDEBUSCH, S. (2016). Emotionale Kompetenz bei Kindern. Göttingen: Hogrefe.
Online: http://verlag-hanshuber.ciando.com/img/books/extract/3840927102_lp.pdf
- ROCHE, J. (2008): Fremdsprachenerwerb Fremdsprachendidaktik. Tübingen und Basel : A. Francke Verlag.
- SACHSE, S./VOLKMANN, G./ LEHMAN, U./MAHSSASSE, K. (2018): So funktioniert alltagsintegrierte Spachbildung. Die besten Ideen aus der Kita-Praxis. Mülheim an der Ruhr: Verlag an der Ruhr.
- SEDLAK, M. E. (2015): Flo W. voll in Flow. Das Buch für kleine und große Menschen. Klagenfurt: Malandro.
Für das BIG SK-AT Projekt Eisenstadt: Rötzer Druck.
- SEDLAK, M. E. (2015): Malá Flo W. šťastná v svojom „flow“. Kniha pre malých aj veľkých. Pre BIG SK-AT projekt Eisenstadt: Rötzer Druck.
- SCHWARZ-FRIESEL, M. (2013): Sprache und Emotion. Tübingen/Basel: Francke Verlag.
- SIEGEL, D. J. (2006). Wie wir werden, die wir sind. Neurobiologische Grundlagen subjektiven Erlebens und die Entwicklung der Menschen in Beziehungen. Paderborn: Junfermann.
- TRACY, R. (2008): Wie Kinder Sprachen lernen. Und wie wir sie dabei unterstützen können. Tübingen: Francke Verlag.
- VALENTIEN, S. (2016): Sozialemotionale Förderung in der Kita. Vom Projektleitfaden zum Qualitätsmerkmal.
Online: https://www.kita-fachtexte.de/fileadmin/Redaktion/Publikationen//KiTaFT_Valentien_2016-SozialemotionaleFoerderungKita.pdf
- WOLF D. (2002). Fremdsprachenlernen als Konstruktion. Frankfurt a.M.: Lang Verlag. In: WILLIAMS, B. (2018). Systemisch Fremdsprachen unterrichten. Neurobiologie und Psychologie für Deutsch als Fremdsprache. Saarbrücken: VDM Verlag Dr. Müller.

Poznámky/Notizen:

EUROPEAN UNION

Interreg
Slovakia-Austria
European Regional Development Fund

EUROPEAN UNION

Projekt BIG SK-AT je podporovaný v rámci programu spolupráce INTERREG V-A Slovenská republika – Rakúsko Európskym fondom regionálneho rozvoja./Das Projekt BIG SK-AT wird im Rahmen des EU-Programms INTERREG V-A Slowakei – Österreich durch den Europäischen Fonds für regionale Entwicklung gefördert.